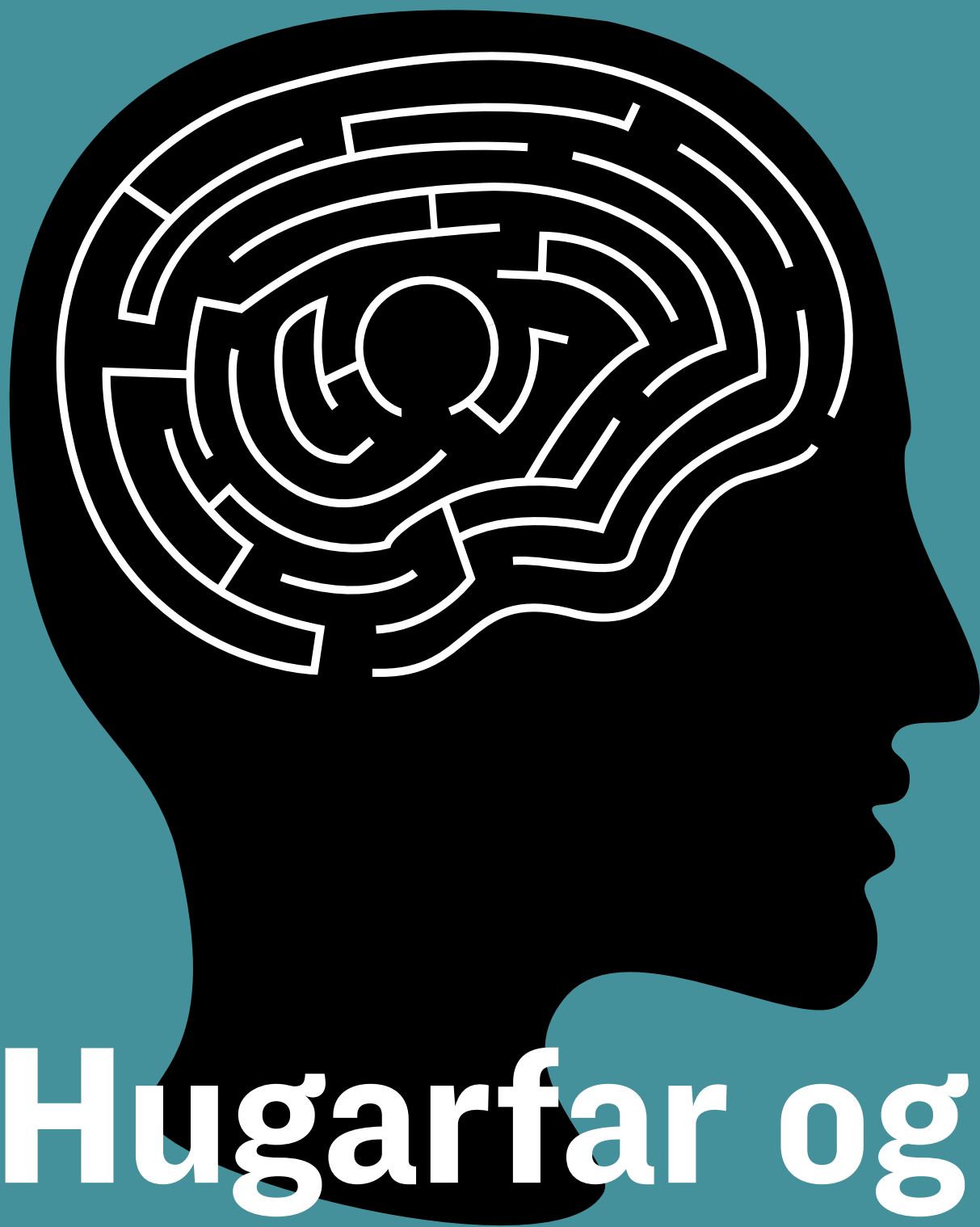

BLAÐIÐ

32. árg. 1. tbl.
febrúar 2016

Hugarfar og heilsuefning

VERÐUR ÞÚ NÆSTI EVROPUMEISTARI Í HEPPNI?

Eurojackpot er Evrópukeppnin í heppni – stærsti lukkuleikurinn sem er í boði á Íslandi. Þar keppa 16 þjóðir um pott sem hleypur á milljörðum í hverri viku. Það er aldrei að vita hver verður næsti milljarðamæringur. Kannski verður það Massimo frá Ítalíu. Eða þú!

Fyrir 320 kall og með smá heppni gætir þú orðið Evrópumeistari í heppni.

EURO JACKPOT®

EVROPUKEPPNIN Í HEPPNI
ALLA FÖSTUDAGA

ÍSLENSK GETSPÁ
Engjavegi 6, 104 Reykjavík
Sími 580 2500 | www.lotto.is

Íslensk getspá er í eigu Íþróttá- og Ólympíusambands Íslands, Öryrkjabandalagsins og Ungmennafélags Íslands.

Efnisyfirlit

3	Fyrir hverja?
4	Jafnvægi í daglegu lífi
8	Punglyndi
12	Þegar athygli og minni týnast í vanlíðan
16	Enginn leikur sér að því að líða illa
20	Tengsl og samskipti
24	Kvíði
28	Líkamleg þjálfun sem meðferðarform
30	Núvitund

SÍBS-blaðið

32. árgangur | I. tölublað | Feb. 2016

ISSN 1670-0031

Útgefandi: SÍBS

Síðumúla 6

108 Reykjavík

sibs@sibs.is, www.sibs.is

Ábyrgðarmaður: Guðmundur Löve
gudmundur@sibs.isRitstjóri: Páll Kristinn Pálsson
pallkristinnpalsson@gmail.com

Auglýsingar: Öflun ehf.

Umbrot og prentun: Prentmet ehf.

Upplag: 11.000 eintök

SÍBS er samband samband
sjúklingafélaga með um
sex þúsund félagsmenn.

SÍBS á og rekur endurhæfingar-
miðstöðina Reykjalund og
öryrkjavinnustaðinn Múlalund,
auk Happraðttis SÍBS.

Fyrir hverja?

Guðmundur Löve
framkvæmdastjóri SÍBS

Alveg örugglega ekki fyrir börn og unglinga og þar með ekki heldur fyrir foreldra. Alls ekki fyrir þolendur heimilisofbeldis eða annarra ofbeldisglæpa. Ekki fyrir fórnarlömb umferðarslysa. Heldur ekki fyrir heilbrigðis- og tryggingakerfið eða löggæsluna. Þaðan af síður fyrir geðsjúka eða fyrir þá sem eiga á hættu að fá slíkan sjúkdóm, þar sem áfengisneysla er stærsti einstaki áhættuþátturinn.

Ef marka má niðurstöður skoðanakannana virðist það að setja áfengi í matvöruverslanir helst vera gert fyrir miðaldra karla – sem þá væntanlega hugsa lítið um aðra en sjálfa sig.

Áfengisneysla er þriðji stærsti greinanlegi áhættuþáttur fyrir heilsubresti Íslendinga samkvæmt tölum Alþjóðaheilbrigðisstofnunarinnar (WHO), annar stærsti áhættuþáttur geðraskana, fjórði stærsti áhættuþáttur krabbameina, stærsti áhættuþáttur skorpulífrar og langstærsti áhættuþáttur slysa og áverka sem greina má sem atferlistengdan.

Fyrir utan það sem hægt er að mæla líkt og ofangreint, hefur áfengisneysla einnig áhrif á félagslega og þjóðhagslega þætti gegnum fjölskyldur, umhverfi og vinnustaði. Aukið aðgengi veldur auknu framboði, og aukið framboð eykur neyslu. Þetta eru hagfræðilegar staðreyndir.

Öllu því sem við gerum í lífinu er stýrt af atferli. Jafnvel það að borða snýst ekki aðeins um hitaeningarnar og næringarefnið, heldur líka það hvernig við borðum. Þetta gildir auðvitað í enn meira mæli um hreyfingu, þar sem atferlið ræður mestu. Við getum einnig hlutast til um streituálág og svefn með bættu atferli og samantlagt þannig haft áhrif á flesta lífsstílstengda áhættuþætti með bætt atferli að vopni. Áfengisneysla vinnur gegn þessu öllu saman.

Takist Íslendingum að draga úr heilsufarsskaða um 1% næmi sá ávinningur sem samsvarar 700 mannaárnum lifað við bættu heilsu og um 4 milljörðum króna á ári, mælt í landsframleiðslu á mann.

Við verðum að horfa á stóru myndina þegar ákvarðanir sem varða hag og heilsu heillar þjóðar eru teknar. 🌟

Jafnvægi í daglegu lífi

Brynhildur Guðmundsdóttir
iðjubjálfi Reykjalundi

Að upplifa jafnvægi í daglegu lífi stuðlar að bættri heilsu og vellíðan. Þegar það er gott jafnvægi á milli eigin umsjár, þeirra starfa sem við sinnum, áhugamála og hvíldar líður okkur vel. Það er misjafnt á milli manna hvar við finnum þetta góða jafnvægi, það sem er skyldustarf fyrir einn getur verið gleðigjafi fyrir annan og öfugt. Gott jafnvægi er þegar við getum haldið utan um það sem er ætlast til að við gerum, okkur langar til að gera og það sem við þurfum að gera. Því er mikilvægt að skoða hlutverk sín reglulega án þess að bera þau saman við hlutverk annarra og vera tilbúin að breyta til að öðlast betra jafnvægi.

Hlutverk

Við þurfum reglulega að huga að hlutverkum okkar þar sem þau eru breytingum háð. Hlutverkin breytast yfir ævina, um miðjan aldur erum við með flest hlutverk en þeim fækkar þegar við eldumst og er þá mikilvægt að eiga hlutverk sem hafa þýðingu og gildi. Þetta er eðlileg þróun og yfirleitt gerist hún jafnt og þétt svo við náum að aðlagast breytingunum. Hins vegar getum við misst hlutverk vegna sjúkdóms, slyss eða annars áfalls. Þegar slíkt gerist er enginn aðlögunartími og getur því verið erfitt að takast á við þær breytingar.

Mikilvægt er þá að endurskoða hlutverk sín og stundum þarf að finna ný sem hafa tilgang og þýðingu. Við þurfum að spyrja okkur reglulega hvaða hlutverk eru mikilvægust og hvort við séum að forgangsraða þeim í samræmi við það. Við

þurfum líka að minna okkur á að hlutverkið að sinna „sjálfum sér“ þarf að vera í fyrsta sæti. Stundum rekum við okkur líka á að gömlu venjurnar virka ekki lengur og þá þarf að endurskoða þær og reyna koma sér upp nýju vanamynstri. Þegar við skoðum hlutverk okkar og jafnvægið á milli þeirra er gott að hafa þessar spurningar til hliðsjónar:

- Hvað fer mikill tími í eigin umsjá/störf/áhugamál og hvíld?
- Hvernig er hlutverkum forgangsraðað, hvað er mikilvægast?
- Er tími til að sinna skemmtun og ánægju?
- Hvernig er viðhorfið og hugarfarið?
- Hverju þarf að breyta, hvaða leiðir er hægt að fara?

Streita hefur áhrif

Í nútíma þjóðfélagi hefur streita áhrif á jafnvægið hjá mörgum. Spennan er okkur nauðsynleg og góð til að takast á við margt í lífinu en hún má ekki verða viðvarandi því hún getur haft skaðleg áhrif á bæði líkama og sál. Streita getur myndast þegar kröfurnar sem við eða aðrir gerum til okkar eru meiri heldur en þeir styrkleikar sem við búum yfir. Þá er gott að spyrja sig hvaðan koma kröfurnar? Erum við að setja of miklar kröfur á okkur sjálf eða er það umhverfið? Er hægt að auka styrkinn eða þarf að minnka kröfurnar?

Streita hefur mismunandi áhrif á okkur þar sem persónuleikinn, sjálfsmatið og þekking okkar á streituvöldum skiptir máli. Einkenni streitu geta ýmist verið líkamleg, andleg eða hegðunin breytist. Stundum tekur fólkið í kringum okkur fyrst eftir þeim þar sem við höfum ekki gefið okkur tíma til að gefa einkennunum gaum eða bíðum eftir að ástandið líði hjá. Þess vegna er mikilvægt að staldra stundum við og taka eftir hvernig okkur líður og kanna þær væntingar sem við höfum. Eins þurfum við að vera meðvitund um hverjir streituvaldarnir eru svo við getum tekist á við þá og undirbúið okkur fyrir aðstæðurnar sem geta skapast. Þá er gagnlegt að skoða hugarfarið og áhrif hugsana okkar. Um leið og við förum inn í aðstæður með neikvætt hugarfar og jafnvel búin að áætla að þær verði streituvaldandi getur verið erfiðara að takast á við þær. Jákvætt hugarfar og trú á sjálfan sig auðveldar okkur að takast á við dagleg verkefni og betri líðan fylgir í kjölfarið. Ef streita er til staðar er byrjað á því að skoða hvort hægt

**Gott jafnvægi er þegar við
getum haldið utan um það
sem er ætlast til að við gerum,
okkur langar til að gera og
það sem við þurfum að gera**

Reykjalundarnámskeið SÍBS eru aðlöguð útgáfa af námskeiðum sem notuð eru í meðferð á Reykjalundi. Námskeiðin eru kennd af okkar færustu sérfræðingum og þú getur treyst faglegu innihaldi þeirra.

Næstu námskeið

HAM byggð á núvitund hefst mánudaginn 29. febrúar. Hugræn atferlismeðferð (HAM) byggð á núvitund hefur hjálpað mörgum að ná tökum á streitu, áhyggjum og depurð með því að beina athyglinni að núnu.

HAM við krónískum verkjum hefst þriðjudaginn 1. mars. Á námskeiðinu er farið yfir ýmsar leiðir hugrænnar atferlismeðferðar til að rjúfa vítahring verkja með áherslu á bætta andlega líðan.

Hugarfar og heilsuefning, virkni og hreyfing hefst þriðjudaginn 1. mars. Á námskeiðinu er farið í bjargráð t.d. við svefnvanda. Fjallað um mataræði, streitu, áhrif hreyfingar á andlega líðan.

HAM við þunglyndi og kvíða hefst mánudaginn 4. apríl. Á námskeiðinu er farið yfir helstu einkenni og kynntar leiðir hugrænnar atferlismeðferðar til að takast á við þunglyndi og kvíða.

Núvitund - HAM eftirfylgni hefst mánudaginn 4. apríl. Fyrir þá sem hafa farið í gegnum hugræna atferlismeðferð og vilja tvínna saman núvitund og HAM.

Nánari upplýsingar og skráning: www.sibs.is/namskeid

Styrktaraðilar

Reykjavík

IOI Hótel ehf Hverfisgötu 10
3d ehf Hólavallagötu 9
A. Margeirsson ehf Flúðaseli 48
Aðalmálun ehf Berjarima 36
Aðalverkstæðið ehf Malarhöfða 2
Aðalvík ehf Ármúla 15
Afl-Múr ehf Laufengi 15
Almenna bílaverkstæðið ehf Skeifunni 5
Almerking ehf Dynskógum 3
ARGOS ehf, Arkitektastofa Grétars og Stefáns Eyjarlóð 9
Arkis arkitektar ehf Kleppsvægi 152
Audiómerkt ehf Tangarhöfða 5
Augað gleraugnaverslun Kringlunni
Auglýsingastofan ENNEMM Skeifunni 10
AM-ferðir ehf Gauksbólum 2
Árbæjarapótek ehf Hraunbæ 115
ÁTVR Vinbúðir Stuðlahálsi 2
Bakkus ehf Héðinsgötu 1

Barnalæknabjónustan ehf
Domus Medica, Egilsgötu 3
Barnatannlæknastofan ehf Faxafeni 11
Ber ehf vinheilðsala Gerðhólmum 30
Bifreiðaverkstæði Svans ehf Eirhöfði 11
Bilabúð Benna ehf Vagnhöfða 23
Bilasmíðurinn hf Bilshöfða 16
Bilastjarnan Bæjarflöt 10
Bilaumbúðir Askja ehf Krókhálsi 11
BK fasteignir ehf Baldursgötu 18
Blaðamannafélag Íslands Síðumúla 23
Bláhornið Grundarstíg 12
Blikksmiðja Reykjavíkur Súðarvogi 7
Blikksmiðjan Glófaxi hf Ármúla 42
Blikksmiðurinn hf Malarhöfða 8
Blossi ehf Dvergshöfða 27
Borgar Apótek Borgartúni 28
Borgarhótel ehf Hverfisgötu 50
Bókabúðin Sjónarlind Bergstaðastræti 7
Bókhaldsstofa Arnar Ingólfssonar ehf
Nethyl 2a
Bókhaldsstofa Haraldar sif Síðumúla 29
Bókhaldsþjónustan Vík Síðumúla 12
Braudhúsið ehf Efstalandi 26

Brúskur hársnyrtistofa, s: 587 7900
Höfðabakka 9
BSRB Grettisgötu 89
Bus hostel ehf Skógarhlíð 10
Búálfurinn sportbar ehf Lóuhólum 2-6
Danfoss hf Skútuvogi 6
Danica sjávarafurðir ehf Súðurgötu 10
Dokkan þekkingar- og tengslanet-www.
dokkan.is
Dómkirkjan í Reykjavík
Dýragarðurinn ehf Spönginni 19
E.T. hf Klettargörðum 11
Eðalklaði ehf Langholtsvegi 128
Efling stéttarfélag Sætúni 1
Efnamóttakan hf Gufunesi
Eignamiðlunin ehf Grensásvegi 11
Eignaskipting ehf Unufelli 34
Elan margmiðlun ehf Höfðabakka 9
Endurskoðun og reikningshald ehf
Bíldshöfða 12
Erla, hannyrdaverslun Snorrabraut 38
Ernst & Young ehf Borgartúni 30
Faris ehf Gylfaflöt 3
Fasteignasalan Gardur ehf Skipholti 5

Fasteignasalan Híbyl ehf Kringlunni 4-6
Ferill ehf, verkfræðistofa Mörkinni 1
Félag íslenskra hjúkrunarfræðinga
Suðurlandsbraut 22
Félag Sjúkrabjálfa Borgartúni 6
Félag skipstjórnarmanna Grensásvegi 13
Fiskubúðin Sæbjörg ehf Fiskilóð 28
Finka ehf, málningarverktakar Norðurási 6
Fjallabak ehf Skólavörðustíg 12
Fjármálaeftirlitið Katrínartúni 2
Fjöleignir ehf Tryggvagötu 11
Flisar og Flot ehf Eyjabakka 14
Fljótavík ehf Deildarási 7
Flúgger ehf Stórhöfða 44
Framvegis-miðstöð símenntunar Skeifunni 11b
Frystikerfi ehf Viðarhöfða 6
FS Flutningar ehf Giljalandi 9
Fyllkir ehf Dugguvogi 4
G. M Verk ehf Stórhöfða 35
G.Á. verktakar sf Austurfold 7
Gallerý Fiskur Nethyl 2
GÁ húsgögn ehf Ármúla 19
Gámaþjónustan hf Súðarvogi 2
GB Tjónaviðgerðir ehf Dragahálsi 6-8

sé að fjarlægja streituvaldinn. Ef streituvaldurinn er t.d. of margar skyldur, þá getum við unnið að því að fækka þeim eða ef skyldurnar eru of fáar þá þurfum við að skapa nýjar. Ef við getum ekki fjarlægt streituvaldinn þurfum við að efla okkur eða læra að takast á við það sem við getum ekki fjarlægt eða breytt.

Ýmis bjargráð

Við þurfum að vera meðvituð um hvernig við bregðumst við streitu og ójafnvægi í daglegu lífi. Góður kostur er að tileinka sér uppbyggilegar venjur þar sem heilnæmir lífnaðarhættir, góð tímastjórnun og raunhæf markmið eru höfð að leiðarljósi. Síðast en ekki síst höfum við alltaf í huga hvað skiptir okkur máli og gefur lífinu gildi.

Slökun

Slökun er andstæðan við streitu og er því gott verkfæri gegn streitu. Jákvæð áhrif slökunar eru aukið jafnvægi, betri einbeiting, minni spennan og kvíði. Stunda þarf slökun reglulega til þess að ná góðum tökum á henni. Hana er hægt að stunda hvar og hvenær sem er í amstri dagsins. Slökun getur verið hluti af daglegu lífi og daglegum venjum á sama hátt og að hreyfa sig reglulega. Tíminn sem er tekinn frá fyrir slökun þarf ekki að vera langur, þó það séu ekki nema 5 mínútur geta þær stuðlað að betri líðan.

Tímastjórnun

Við höfum öll sama tímann en það er misjafnt hvernig hver og einn kysir að verja honum. Ýmis verkfæri er hægt að nota til að nýta tímann sem best. Umhverfi sem er vel skipulagt og með góða yfirsýn dregur úr streitu þar sem gott er að geta gengið beint að hlutum eða verkefnum. Vikudagskrá eða stundatafla getur t.d. hjálpað þeim sem eru að koma sér upp nýrri rútínu eða þeim sem eiga erfitt með að takast á við verkefni dagsins. Verkefnalistar eða minnismiðar eru hentugir þegar mörg verkefni biða. Verkefnalistinn getur dregið úr streitu þar sem hann gefur góða yfirsýn og við þurfum ekki alltaf að vera hugsa um verkefni þegar þau eru komin á blað. Stundum þarf að búa stór verkefni niður og taka eitt fyrir í einu. Ef mörg atriði eru

Til að ná fram breytingum er gott að hafa markmið sem eru skrifleg, mælanleg, tímasett og raunhæf

á listanum þarf að forgangsraða og endurskoða hvort einhver megi biða eða hvort hægt sé að deila þeim út til annarra. Þegar kemur að því að draga úr álagi og eiga tíma til að sinna þeim verkefnum sem eru okkur mikilvægust þurfum við oft að draga úr fullkomunaráráttu og segja nei við öðrum verkefnum.

Markmiðssetning

Það hefur sýnt sig að þeir sem setja sér markmið eru líklegri til þess að ná árangri. Þeir eru þá að stefna í ákveðna átt en eru ekki eins og korktappi úti á sjó þar sem engin stefna er. Til að ná fram breytingum er gott að hafa markmið sem eru skrifleg, mælanleg, tímasett og raunhæf. Ef við skrifum ekki markmiðin niður er auðvelt að gleyma þeim og eins getur verið erfiðara að framkvæma þau. Til að losa við afsökunina „ég geri þetta á morgun“ er ráðlagt að tímasetja markmið sín og setja þau þannig upp í vikudagskrá eða í dagbókina sína.

Gildi og áhugamál

Það er okkur öllum mikilvægt að eiga áhugamál sem við njótum að stunda og veita okkur gleði. Ekki má gleyma að líta í eigin barm og forgangsraða því sem skiptir okkur máli. Það vill oft verða þannig að þegar mikið er að gera eða ef orkan er lítil þá fá áhugamálin fyrst að víkja og við biðum betri tíma til að sinna þeim. Oft er þetta röng forgangsöröðun, því hafa þarf í huga hvað nærir okkur og hvað gefur okkur orku. Munum að gefa okkur tíma til að njóta en ekki þjóta. Lífið er núna! 🌟

Reykjavík

Geiri ehf, umboðs- og heildverslun
Bildshöfða 16

Gilbert úrsmiður Laugavegi 62
Gistiheimilið Bláklukka - www.blaklukka.com
Hvamsgerði 12

Green Energy Iceland ehf Kringlunni 5
Guðmundur Arason ehf smíðajárn Skútuvogi 4
Guðmundur Jónasson ehf Borgartúni 34
Gullkistan skrautgripaverslun-www.thjodbuningasilfur.is Frakkastíg 10
Gullsmiðurinn í Mjódd Álfabakka 14b
Gúmmisteypa Þ. Lárusson ehf Gylfaflöt 3
Hagi ehf Hilti Stórhöfða 37
Halldór Jónsson ehf Skútuvogi 11
Hamborgarabúlla Tómasar Geirsgötu 1
Hamborgarabúlla Tómasar - Við erum öll jöfn
Bildshöfða 18

Hár og heilun ehf Ármúla 34
Háarkollugerðin-Kolfinna Knútsdóttir,
s: 511 5222 & 896 7222

Hársnyrtistofa Dóra Langholtsvegi 128
Hársnyrtistofan Arnarbakka ehf Arnarbakka 2
Hárstofan Noon Hólmasetli 2
Heildverslunin Glit ehf Krókhálsi 5
Helgason og Co ehf Gylfaflöt 24-30
Hjá Dóra ehf, matsala Þönglabakka 1
Hjá Guðjóni ehf Þverholti 13
Hópfæðarþjónusta Reykjavík ehf
Brúnaströðum 3

Hótel Leifur Eiríksson ehf Skólavörðustíg 45
Hreinsun og flutningur ehf Salthörmum 15
Hringdu ehf, s: 537 7000 Ármúla 23
Húsværd ehf Langagerði 120
Hverfisgalleri Hverfisgötu 4
Höfðakaffi ehf Vagnhöfða 11
IBH ehf Bildshöfða 18
Iceland Guided Tours Suðurlandsbraut 32
Innlifun ehf Suðurlandsbraut 26
Innnes ehf Fossaleyni 21
Íris B. Guðnadóttir klínískur tannsmíða-
meistari Hátúni 8
Ísfrost ehf Funahöfða 7
Íslensk endurskoðun ehf Bogahlið 4
Íslenski barinn ehf Ingólfsstræti 1a
Ísloft blikk- og stálsmíðja ehf Bildshöfða 12
Ís-spor ehf Siðumúla 17
Jeppaþjónustan Breytir ehf Stórhöfða 35
Jóhannes Long ljósmyndari
Laugavegi 178, Bolholtsmegin
Jónatanasson & Co lögfræðistofa ehf
Suðurlandsbraut 6
K. Pétursson ehf Kristnibraut 29
Kaffivagninn ehf Grandagarði 10
Kjörgarður Laugavegi 59
Kjöthöllin ehf
Kipholti 70 & Háaleitisbraut 58-60

Kleifarás dreifing ehf Ármúla 22
Klettur-sala og þjónusta ehf
Klettagörðum 8-10
Klipphúsið ehf Bildshöfða 18
Knattspyrnufélagið Fram Safamýri 26
Kopar & Zink ehf Eldshöfða 18
Kortþjónustan hf Kletthálsi 1
Kvik þjónustan ehf Vagnhöfða 5
Lagastoð lögfræðisþjónusta ehf Lágumla 7
Lagnalagerinn ehf Fosshálsi 27
Landmark fasteignasala ehf Bolholti 4
Landslag ehf Skólavörðustíg 11
Landsnet hf-www.landsnet.is Gylfaflöt 9
Landssamband lögreglumanna Grettisgötu 89
Landvernd Þórunnartúni 6
Lásapjónustan ehf Gvendargeisla 86
Láshúsið ehf Bildshöfða 16
LC Ráðgjöf ehf stjórnmunar-og rekstrarráðgjöf
Suðurlandsbraut 48
Leðurverkstæðið Reykjavík ehf Siðumúla 33
Leiguval ehf Kleppsmýrarvegi 8
Local Borgartúni 25
Logoflex ehf Smíðshöfða 9
Lögmenn Árbæ s/f Nethyl 2
Lögreglustjórinn á höfuðborgarsvæðinu
Hverfisgötu 115
Löndun ehf Kjarlarmúla 21
Mandat lögmennsstofa Ránargötu 18
Margt smátt ehf Guðrúðarstíg 6-8
Marport ehf Fossaleyni 16
MD vélar ehf-www.mdvelar.is Vagnhöfða 12
MediaCom Íslandi ehf Kringlunni 4-6
Mennta- og menningarmálaráðuneytið
Sölvhólsgötu 4
MS Armann skipamiðlun ehf Tryggvagötu 17
Múr- og flísapjónustan ehf Hólmvadi 58
Myconceptstore Laugavegi 45
Nasdaq verðbréfamíðstöð hf Laugavegi 182
Nexus afþreying ehf Nótúni 17
Nórðanmenn ehf Viðarhöfða 2
Núðluskálin Skólavörðustíg 8
Nýi ökuskólinn ehf Klettagörðum 11
Nýja sendibílastöðin hf Knarrarvegi 2
O K varahlutir ehf Bildshöfða 14
Oddgeir Gylfason tannlæknir og lækni
Vinlandsleið 16
Olíudreifing ehf Hólmastöð 8
Olíuverslun Íslands hf Katrínartúni 2
Orkuvirki ehf Tunguhálsi 3
Ó. Johnson & Kaaber ehf Tunguhálsi 1
Ólafur Þorsteinsson ehf Vatnagörðum 4
Parket og gólf Ármúla 32
Pálmar ehf Bleikjukurvísl 12
Pétur Stefánsson ehf Vatnastíg 15
PG Þjónustan ehf Viðarhöfða 1
Pizza Royal ehf, s: 551 7373 & 554 7373
Hafnarstræti 18
PK-Arkitektar ehf Höfðatúni 12
Plastco ehf Skútuvogi 10c
Pottþétt ehf Bárugötu 2
Pósturinn Stórhöfða 29

NJÓTTU LÍFSINS með vörum frá Fastus

Snúningslök
fyrir betri nætursvefn

Stuðningshlífar
til að hlífa álagssvæðum

Rafknúinir hægindastólar
sem auðvelda fólki að standa upp

Rafskutlur
koma þér á áfangastað

FASTUS
Veit á vandaða lausn

Verið velkomin í verslun okkar að Siðumúla 16
Opíð mán - fös 8:30 - 17:00
Siðumúli 16 • 106 Reykjavík • Sími 580 3900 • www.fastus.is

Prentsmiðjan Leturprent ehf Dugguvogi 12
Rafey ehf Hamrahlið 33a
Rafha ehf Suðurlandsbraut 16
Rafsvið sf Viðarhöfða 6
Rafvel sf Skógarseli 33
Rannsókn- og háskólanet Íslands hf
Dunhaga 5
Rarik ehf Dvergshöfða 2
Regla - netbókhaldskerfi
REMAX Ísland Skútuvogi 11a
Renniverkstæði Jóns Þórgímssonar ehf
Suðarvogi 18
Reykjavíkurborg Ráðhúsinu
Réttingaverkstæði Bjarna og Gunnars ehf
Bildshöfða 14
Rétur - ráðgjöf & málflutningur
Klappastíg 25-27
Rikki Chan ehf Kringlunni 4-12 og Smáratorgi
Rima Apótek Langaríma 21-23
Rútubílar ehf, s: 868 9430 Laufengi 138
S.Z.Ól. trésmíði ehf Bildshöfða 14
Salatbarinn Buffet Restaurant Faxafeni 9
Samtals ehf Kringlunni 7
Samtök starfsmanna fjármálafyrirtækja-SSF
Nethyl 2e
Sálarrannsóknarfélag Reykjavíkur
Siðumúla 31
Segull ehf Hólmastöð 6
Sendibílar og hraðþjónusta ehf Urriðakvísl 3

Sérefni ehf, málningarvörverslun
Siðumúla 22
SFR stéttarfélag í almannathjónustu
Grettisgötu 89
Sjúkrþjálfunarstöðin ehf Þverholti 18
Sjúkrþjálfunin í Mjódd Álfabakka 14
Skorri ehf Bildshöfða 12
Skógarvinnslan ehf Suðarvogi 3-5
Slökkvilið höfuðborgarsvæðisins bs
Skógarhlíð 14
SM kvótaping ehf Tryggvagötu 11
Smíðjuhúsið ehf Rósaríma 3
Smith og Norland hf Nótúni 4
SOS tölvuhjálpi, s: 864 0931
Stansverk ehf Hamarshöfða 7
Stál-Tech ehf Tunguhálsi 10
Stjórnuvegg hf Vallá Kjalarnesi
Storkurinn ehf Laugavegi 59
Stólpi Gámar Klettagörðum 5
Stúdíó Hallgerður ehf Nótúni 17
Styrja ehf Depluhólum 5
Suzuki bílar hf Skeifunni 17
Sægreifinn Verubúð 8, Geirsgötu 8
Tannlæknastofa Egils Kolbeinssonar
Grensásvegi 44
Tannlæknastofa Friðgerðar Samúelsdóttur
Laugavegi 163
Tannlæknastofa Tómasar Einarssonar
Þangbakka 8
Tannréttingar sf Snorrabraut 29

Punglyndi

Inga Hrefna Jónsdóttir
sálfræðingur Reykjalundi

Rósa María Guðmundsdóttir
geðhjúkrunarfræðingur Reykjalundi

Það skiptast á skin og skúrir hjá okkur mannfólkinu og depurð er fylgífiskur lífsins líkt og gleðin. Depurð er eðlilegt viðbragð við álagi, missi og ýmiss konar öðrum erfiðleikum eða sjúkdómum. Einnig getum við öll átt okkar slæmu daga þar sem við erum leið, döpur, sorgmædd, pirruð, fúl eða löt en þunglyndi er annað og meira.

Þunglyndi er algeng geðröskun og gera má ráð fyrir að allt að því fjórða hver kona (10-25%) og áttundi hver karlmaður (5-12%) þjáist af þunglyndi einhvern tíma ævinnar. Þunglyndi spyr ekki um stétt né stöðu, aldur eða kyn. Við könnumst flest við einhver þunglyndiseinkenni og nú er farið að tala um að þunglyndi sé á ákveðnu rófi. Við getum kannast við mörg einkenni þunglyndis án þess að greinast með þunglyndi en ef einkennin eru orðin fimm eða fleiri á sama tíma í tvær vikur eða lengur og eru farin að trufla verulega daglegt líf, getur verið um þunglyndi að ræða og þá er rétt að leita sér aðstoðar.

Helstu einkenni þunglyndis

Leiði og depurð, áhugaleysi og gleðileysi eru **tilfinningar** sem fylgja þunglyndi sem og að vera niðurdreginn, dofinn, tómur eða búinn að fá nóg. Einstaklingar sem greinast með þunglyndi eiga oft erfitt með að upplifa gleði og ánægju og hafa jafnvel ekki áhuga á hlutum sem þeir höfðu áður ánægju af eins og að fara út að ganga, í heimsókn, bíó, leikhús eða stunda önnur áhugamál. Ekkert er ánægjulegt lengur og lífið hefur jafnvel ekki tilgang.

Niðurrifshugsanir eru mjög algengar, sjálfsásakanir og sektarkennd, að finnst maður vera einskis virði eða ekki nógu góður. Allir aðrir eru miklu betri og allir hinir eru að standa sig betur í lífinu (að minnsta kosti samkvæmt því sem kemur fram á Fésbókarsíðum þeirra). Vonleysi getur fylgt þessum neikvæðu niðurrifshugsunum og stundum er stutt í sjálfsvígshugsanir.

Þunglyndi birtist líka í ýmsum **líkamlegum einkennum** svo sem þreytu og orkuleysi, verkjum í maga eða höfði. Sumir upplifa eirðarleysi eða það hægist á öllum hreyfingum. Matarlystin er ýmist minnkuð eða aukin, svefninn meiri eða minni (svefnerfiðleikar) og minnkuð kynlöngun fylgir oft þunglyndi.

Hugarstarfið verður líka fyrir áhrifum þunglyndis og algengt er að fólki finnist minnið hafa versnað eða það finnur

fyrir einbeitingarerfiðleikum, til dæmis við lestur eða sjónvarpsáhorf.

Þunglyndið hefur einnig áhrif á **hegðun** og framtaksleysi er mjög algengt. Það verður erfitt að framkvæma jafnvel einfalda hluti sem voru ekkert vandamál áður, eins og að fara á fætur, fara í sturtu, koma sér í vinnu eða skóla og elda matinn. Það

Leiði og depurð, áhugaleysi og gleðileysi fylgja þunglyndi sem og að vera niðurdreginn, dofinn, tómur eða búinn að fá nóg

verður erfiðara að koma sér að verki og meiri tími fer í að halda sig í rúminu eða sófanum. Þar eiga neikvæðar hugsanir greiðari aðgang að huganum því hann er ekki upptekinn við að gera neitt annað og vanlíðan eykst. Þunglyndi getur líka leitt til einangrunar og einmanaleika. „Það vill enginn hitta mig“, „Ég er ekki skemmtilegur pappír þessa dagana og fer ekki að angra fólk með þessum leiðindum“ eru dæmi um hugsanir þegar fólk líður illa.

Orsakir og áhrifabættir

Rannsóknir sýna að þunglyndi getur orsakast af mörgum þáttum og þar skipta bæði erfðir og umhverfi máli. Bæði líffræðilegir þættir og ákveðin reynsla eða áföll geta gert okkur viðkvæmari fyrir þunglyndi. Sérstaklega lífsreynsla sem tengist missi eins og að missa einhvern nákominn, að missa vinnuna, að missa hlutverk sem við höfum haft eða missa heilsuna. Það er samt ekki þar með sagt að erfið lífsreynsla orsaki þunglyndi því það verða ekki allir þunglyndir sem lenda í erfiðri lífsreynslu. Það sama á við um erfðir og líffræðilega þætti, það verða ekki allir þunglyndir sem eru með áhættuþætti fyrir þunglyndi, samspiðið er flóknara en það.

Fallegar fermingarmöppur og gestabækur

Látum minningarnar lifa og sköpum störf í leiðinni

Minningarbækur
Áletrun með nafni, fæðingardeggi og dánardegi innifalin

Fermingarbækur innbundnar
Áletrun með nafni og fermingardegi innifalin

Gestabækur innbundnar
Láréttar og lóðaréttar 50 blöð

Fermingarmöppur
Áletrun með nafni og fermingardegi innifalin
Margir litir

Vörur frá Múlalundi skapa störf fyrir fólk með skerta starfsorku
Takk fyrir að versla við Múlalund

Múlalundur Vinnustofa SÍBS
Reykjalundur 270 Mosfellsbær
mulalundur@mualalundur.is

Sími 562 8500
www.mualalundur.is

Við sendum til þín

Sendum frítt á höfuðborgarsvæðið ef keypt er fyrir meira en kr. 8.500

Styrktaraðilar

Reykjavík

Tapas Barinn Vesturgötu 3b
TBG ehf Grensásvegi 7
TEG endurskoðun ehf Grensásvegi 16
THG Arkitektar ehf Faxafeni 9
Tónastöðin ehf Skipholti 50d
Tónskóli Sigursveins D. Kristinssonar
Engjateigi 1
Triton ehf Hafnarstræti 20
TX Ráðgjöf ehf Lambaseli 5
Tölvar ehf Síðumúla 1
Tölvuvinnur, tölvuverkstæði Langholtsvegi 126
Tösku- og hanskabúðin ehf Laugavegi 103
Ullarkistan ehf Laugavegi 25
Umslag ehf Lágumúla 5
Útfararstofa Svafars og Hermanns ehf
Síðumúla 28
Útkall ehf Sundaborg 9
Vagnar og þjónusta ehf Tunguhálsi 10
Vagnasmiðjan ehf Eldshöfða 21
Varma & Vélaverk ehf Knarrarvogi 4
Veitingahúsið Lauga-Ás Laugarásvegi 1

Veitingahúsið Perlan ehf Öskjuhlíð
Velmerkt ehf Dugguvogi 23
Verkfræðistofan VIK ehf Borgartúni 6
Verslunartækni ehf Draghálsi 4
Verslunin Brynja ehf Laugavegi 29
Verslunin Rangá Skipasundi 56
Vélsmiðjan Harka hf Hamarshöfða 7
Vilberg kranaleiga ehf Fannafold 139
Vilhjálmsson sf, heildverslun Sundaborg 1
VSÓ Ráðgjöf ehf Borgartúni 20
Vörn, öryggisfyrirtæki Viðarási 26
Vörubílastöðin Þróttur hf Sævarhöfða 12
www.varma.is Ármúla 31
Þín verslun ehf
Þorsteinn Bergmann ehf Skólavörðustíg 36
Þvottahúsið A. Smith ehf Bergstaðastræti 52
Þyrlubjónustan-www.helo.is, s: 561 6100
Mörkinni 3
Ögurvík hf Týsgötu 1
Örninn ehf Faxafeni 8
Össur hf Grjóthálsi 5

Seltjarnarnes

Aðalbjörg RE-5 ehf Fornströnd 13
Felixson ehf Lindarbraut 11
H.Ó. & B. sf Nesbala 54
Lög og réttur ehf Austurströnd 3

Kópavogur

ALARK arkitektar ehf Dalvegi 18
Alur blikksmiðja ehf Smiðjuvegi 58
Atlantic Shipping ehf Þorrasölum 2
Bak Höfn ehf Jökullalind 8
Bifreiðastillingin ehf Smiðjuvegi 40d
Bílaklæðningar hf Kársnesbraut 100
Bílalakk ehf Dalbrekku 28
Bílaeiga Reykjavíkur Hlíðarsmára 13
Bílamálinin Varmi ehf Auðbrekku 14
Bílaverkstæði Kjartans og Þorgeirs sf
Smiðjuvegi 48d

Bílhúsið ehf Smiðjuvegi 60
Bílrúðumeistarinn slf Dalvegi 18
Blikkás-Funi ehf Smiðjuvegi 74
Dzien Dobry Smiðjuvegi 26
Fidesta ehf viðskiptaráðgjöf
www.fidesta.com Smáratorgi 3
GG Sport
H.M.lyftur ehf Skólagerði 56
Hamraborg ehf Lundi 92
Harðbakur ehf Ísalind 2
Hjartavernd Holtasmára 1
Hrókur og Björn, bókhaldsþjónusta ehf
Hamraborg 1
Hvelliur-G. Tómasson ehf Smiðjuvegi 30
Höll ehf Hlíðasmára 6
Ingi hópförðir ehf Laufbrekku 16
Ísfix ehf Smiðjuvegi 6
Ísþan ehf, gler og speglar Smiðjuvegi 7
J.S.P. Viðskiptastofa Nýbýlavegi 14
JÓ Iagnir sf Fíruhjalla 17
JS-hús ehf Skemmuvegi 34a
Kambur ehf Geirlandi v/Suðurlandsveg
Köruberg ehf Kleifakór 1a
Loft og raftæki ehf Hjallabrekku 1
Lögmannsstofa Guðmundar Þórðarsonar og
fasteignasala Kópavogs Hamraborg 14a

Jóhanna Pétursdóttir sótti HAM námskeið hjá SÍBS í nóvember í fyrra og sá líf sitt í nýju ljósi í kjölfarið. „Ég náði góðum árangri með HAM og grip enn til þess ef á þarf að halda.“

Lyfjameðferð við þunglyndi er hjálpleg fyrir suma en öðrum henta aðrar nálganir betur

Vítahringur þunglyndis

Erfið lífsreynsla leiðir oft til þess að fólk býst við hinu versta og því fylgir kvíði og depurð. Það getur dregið úr virkni og því fylgir minni ánægja sem leiðir til enn meiri depurðar, svartsýni og neikvæðra hugsana og enn minni virkni. Til dæmis einstaklingur sem missir vinnuna og býst ekki við að fá aðra vinnu. Því fylgir kvíði og depurð, það dregur úr félagslegri virkni og hann hættir að sinna áhugamálum. Við það verður hann enn daprari og styrkist í þeirri neikvæðu trú að hann fái aldrei vinnu aftur og finnst hann jafnvel ómögulegur eða minna virði en aðrir og forðast að hitta fólk. Þannig getur vítahringur þunglyndis farið í marga hringi og ástandið versnar stöðugt. Lykilatriði er að finna leiðir til að rjúfa vítahringinn og oftast er það auðveldast með því að breyta hegðun eða hugsun.

Hugsanaskekkjur

Til að geta breytt hugsun þarf fyrst að vita hver „óvinurinn“ er, það er að segja, einstaklingurinn þarf að læra að þekkja þær hugsanaskekkjur sem fylgja þunglyndi. Líkja má hugsanaskekkjum við gleraugu sem við horfum í gegnum. Ef gleraugun eru mjög dökk sjáum við allt dökkt. Ef gleraugun eru með þröngt sjónsvið þá sjáum við aðeins lítinn hluta af heildarmyndinni. Hugsanaskekkjur geta líka birst í alhæfingum eins og „Alltaf þarf ég að gera allt!“, „Það gerir enginn neitt á þessu heimili nema ég“, „Mér mun aldrei batna“, „Það eru allir miklu klárari/fallegri/grennri/sterkari/rikari en ég“. Þetta eru dæmi um hugsanir sem við kannski trúum 100% þegar okkur líður mjög illa en standast ekki þegar betur er að gáð.

Leiðir út

Orsakir þunglyndis eru margvíslegar en það eru líka margar leiðir út úr því. Lyfjameðferð getur verið hjálpleg fyrir suma en öðrum henta aðrar nálganir betur. Í myndbandi frá Alþjóðlegu heilbrigðismálastofnuninni (WHO) sem er aðgengilegt á netinu og heitir „I had a black dog, his name was depression“ (Ég átti svartan hund, nafn hans var þunglyndi) er skýr og

myndræn lýsing bæði á einkennum þunglyndis og hvað sé hægt að gera til að öðlast betri líðan. Það getur hjálpað að ræða um líðan sína á opinskáan hátt við sína nánustu því það fer oft mikil orka í að fela ástandið. Hreyfing er mjög gagnleg bæði til að auka virkni en líka til að vinna bug á þunglyndinu hjá þeim sem eru með væg eða miðlungs alvarleg einkenni þunglyndis. Að halda dagbók, skrá virkni, hugsanir og líðan getur veitt útrás og aukið innsæi. Einnig er gott að fylgjast með og skrá hjá sér allt það sem maður er þakklátur fyrir því það getur gleymst ef svartnættið er mikið. Hafa ber í huga að sama hversu hlutirnir virðast slæmir þá eru til árangursríkar leiðir til að takast á við þunglyndið.

Hugræn atferlismeðferð

Hugræn atferlismeðferð (HAM) hefur gefist mjög vel við þunglyndi en meðferðin beinist að því að hafa áhrif á líðan með því að breyta hugarfari og hegðun. Fundin eru mótrök við neikvæðum hugsunum þannig að þær virka ekki eins sannfærandi og mikil áhersla er á að auka virkni. Sjálfshjálparefni getur nýst fólki vel sem er að glíma við vægt þunglyndi. Klínískar leiðbeiningar eru byggðar á bestu þekkingu á hverjum tíma út frá gagnreyndum vísindalegum rannsóknnum (evidence based) og eru ætlaðar heilbrigðisstarfsfólki til að velja viðeigandi meðferðarform svo hægt sé að veita bestu fánlegu meðferð án óhóflegs kostnaðar og með sem minnstri áhættu. Í klínískum leiðbeiningum er mælt með að íhuga HAM við vægu og meðaldrjúpu þunglyndi áður en lyfjameðferð er skoðuð. Oft er lyfjameðferð einnig notuð samhliða hugrænni atferlismeðferð.

Á Reykjalundi hefur hugræn atferlismeðferð mikið verið notuð í endurhæfingunni, til dæmis við þunglyndi, kvíða, langvinnum verkjum og offituvanda en einnig til að hjálpa fólki sem er að glíma við langvarandi sjúkdóma eða hefur lent í áföllum.

Gedheilsuteymi Reykjalundar hefur þróað meðferðarhandbók, **HAM: Handbók um hugræna atferlismeðferð**, sem var gefin út sem sjálfshjálparbók árið 2010 og kom á netið 2011. Þetta sjálfshjálparefni er nú allt aðgengilegt á vefsíðunni <http://www.ham.reykjalundur.is> og er aðgangurinn ókeypis. Þar má finna fræðslu sem hægt er að lesa eða hlusta á og verkefnablöð sem hægt er að prenta út.

Að viðhalda bata

Þunglyndi er því miður þess eðlis að hætta er á að þunglyndistímabil geti endurtekið sig. Því er mikilvægt að hafa í huga þætti sem gætu verið hættumerki og tengjast hugsunum, tilfinningum, hegðun, líkamlegum einkennum eða aðstæðum. Bakslög eru eðlilegur hluti af bataferli en mikilvægt er að leita allra leiða til að halda þunglyndinu í skefjum. Það er margt sem hjálpar til að viðhalda bata og skal fyrst nefna daglega rútínu. Passa þarf upp á reglulega hreyfingu, svefn, hollt mataræði, sinna áhugamálum og eiga í góðum samskiptum við fjölskyldu og vini. Núvitund, stundum kölluð gjörhygli eða árvekni sem er þýðing á enska hugtakinu mindfulness, hefur einnig gefist vel í að viðhalda bata. Aðalatriðið í glímunni við þunglyndi er að gefast ekki upp, það er alltaf hægt að finna leiðir og þó þær hafi ekki virkað áður þá gætu þær virkað núna! 🌟

Heimildir/ítarefni

Inga Hrefna Jónsdóttir, Rósa María Guðmundsdóttir, Vera Siemsen og Þórunn Gunnarsdóttir (2010) (Ritstj.). **HAM: Handbók um hugræna atferlismeðferð** (6. útgáfa). Mosfellsbær: Reykjalundur endurhæfingarmiðstöð. <http://www.ham.reykjalundur.is>

Westbrook, D. (2008). **Tekist á við þunglyndi**. (Brynhildur Scheving Thorsteinsson og María K. Jónsdóttir þýddu undir leiðsögn Margrétar Bárðardóttur). Reykjavík: Félag um hugræna atferlismeðferð. (Upphaflega gefin út 1999).

Kópavogur

Mannrækt og menntun ehf Grundarsmára 5
Málning hf Dalvegi 18
Merkúr húsgagnabólstrun slf Nýbýlavegi 8
Norm X ehf Auðbrekku 6
Prentsmiðjan Rúnir slf Melaheiði 17
Rafbreidd ehf, heimilistækjaviðgerðir
Akrallind 6
Rafmiðlun hf Ögurhvarfi 8
Raftækjavinnustofa Einars Stefánssonar
Kársnesbraut 106
Rafvirkni ehf Akrallind 9
Rakaraustofan Herramenn Neðstutróð 8
Reykofninn ehf Skemmuvegi 14
Réttingaverkstæði Jóa ehf Dalvegi 16a
Rörmenn Íslands ehf Ársölum 1
S.P. verktakar ehf Álmaör 10
Sigurjón Karlsson Hlíðarvegi 19
Skalli Ögurhvarf 2
Slot ehf Dimmuhvarfi 21
Snæland Núpallind 1
Sports Direct Skógarlind 2
Stapafell ehf, s: 775 5111
Stíflubjónustan ehf Nýbýlavegi 54
Útfararstofa Íslands ehf Auðbrekku 1
Verkfæralagerinn ehf Smáratorgi 1
Vetrarsól ehf, verslun Askallind 4

Garðabær

Aflbinding-Járnverktakar ehf Lyngási 8
AH Pipulagnir ehf Suðurhrauni 12c
Akurholt ehf Aratúni 9
Apótek Garðabæjar Litlatúni 3
Árgerði ehf Gilsbúð 5
Bílasprautun Íslands ehf Lyngási 12
Fagval ehf Smiðsbúð 4
Fimir ehf Skrudási 14
First Class ehf Móafliði 20
Garðabær Garðatorgi 7
Geislataekni ehf-Laser-bjónustan
Suðurhrauni 12c
GJ bílahús Suðurhrauni 3
H.Filipsson sf Miðhrauni 22
K.C. Málun ehf Löngulínu 2
Loftorka ehf Miðhrauni 10
Málmsteypa Þorgríms Jónssonar ehf
Miðhrauni 6
Optimar KAPP Miðhrauni 2
Raftækniþjónusta Trausta ehf Lyngási 14
S.S. Gólf ehf Miðhrauni 22b
Samhentir Suðurhrauni 4
Val - ás ehf Suðurhrauni 2
Öryggisgirdingar ehf Suðurhrauni 2

Hafnarfjörður

Altis ehf Bæjarhrauni 8
Apótek Hafnarfjarðar Tjarnarvöllum 11
Batteríð Arkitektar ehf Hvaleyrarbraut 32
Dverghamrar ehf Lækjarbergi 46
Fishproducts Iceland ehf Dalshrauni 3
Fjarðargrjót ehf Furuhlíð 4
Fjörúkráin-Hótel Viking Strandgötu 55
Flensborgarskólinn Hringbraut 10
Friðrik A Jónsson ehf Miðhrauni 13
G.S. múrverk ehf Hvassabergi 4
Gaflarar ehf, rafverktakar Lönsbraut 2
Hallbertsson ehf Glitvangi 7
Harbourfront Guesthouse ehf
Hársnyrtistofan Fagfólk ehf Fjarðargötu 19
Hella ehf, málmsteypa Kaplahrauni 5
Héðinn hf Gjahellu 4
Héðinn Schindler lyftur hf Gjótuhrauni 4
Hlaðbær-Colas hf, malbikunarstöð Gullhellu 1
Hraunhamar ehf Bæjarhrauni 10
Hvalur hf Reykjavíkurvegi 48
Ísrör ehf Hringhellu 12
Járngrímur slf Hverfisgötu 11
Kerfóðrun ehf Blikaási 2
Músik og sport ehf Reykjavíkurvegi 60
Pappír hf Kaplahrauni 13
Rafhitun ehf Kaplahrauni 19
Rafrún ehf Gjótuhrauni 8
Silkiprent ehf Grandatröð 3b
SJ Tréverk ehf Melabraut 20
Skerpa renniverkstæði Skútahrauni 9a
Snittvélin ehf Brekkutröð 3
Snyrtistofa Rósu ehf Fjarðargötu 13-15
Spennubreytar Trönuhrauni 5
Stálnaust ehf Suðrhellu 7
Suðulist Ylir ehf Lönsbraut 2
Sætækni ehf Burknabergi 12
Tannlæknastofa Harðar V Sigmarssonar sf
Reykjavíkurvegi 60
Trésmiðjan okkar ehf Lyngbergi 19a
Umbúðamiðlun ehf Fornubúðum 3
Úthafsskip ehf Fjarðargötu 13-15
Útvík hf Eyrartröð 7-9
Veislulist - Skútan Hólsbrauni 3
Verkalýðsfélagið Hlíf Reykjavíkurvegi 64
Vélrás bifreiða- og vélaverkstæði Álhellu 8
Viðir og Alda ehf Reykjavíkurvegi 52a
Viking björgunarbúnaður Íshellu 7
Vogabær hf Eyrartröð 2a
VSB verkfræðistofa ehf Bæjarhrauni 20

Álftanes

Dermis Zen slf Miðskógum 1

ARTDECO

Þýskar snyrtivörur

Förðunarvörur
Húðvörur
Hreinsivörur
Naglavörur
Hendur
Fætur
Stofuvörur

Aðeins í snyrtivöruverslunum, apótekum og snyrtistofum -
upplýsingar á www.artdeco.de og á [facebook.com/ARTDECOis](https://www.facebook.com/ARTDECOis)

Reykjanesbær

Áfangar ehf-hreinlætisvörur Hafnargötu 90
Bed and Breakfast - Keflavík Airport
Valhallarbraut 761
Bergnet ehf Hafnargötu 36
Bílar og Hjól ehf Njardarbraut 11a
Blikksmiðja Ágústs Guðjónss ehf
Vesturbraut 14
Brunavarnir Suðurnesja Hringbraut 125
Dacoda ehf Krossmóa 4a
DMM Lausnir ehf Hafnargötu 91
Eignamiðlun Suðurnesja Hafnargötu 50
Fagtré ehf Suðurgarði 5
Gluggar & Gler ehf Holtsgötu 45
Kiwi veitingar ehf Hrnarnargötu 6
Lyfta ehf Njardarbraut 1k
M2 Fasteignasala og leigumiðlun
Hólmgarði 2c
Neslagnir slf, pipulagningsgj. Bergási 12
Nesraf ehf Grófinni 18a
Plastgerð Suðurnesja ehf Framnesvegi 21
Rafverksæði I.B. ehf Fitjabakka 1a
Reiknistofa fiskmarkaða hf Íðavöllum 7
Rekan ehf Íðavöllum 5b
Rétt sprautun ehf Smiðjuvöllum 6
Rörlagningamaðurinn ehf Faxabraut 7

SB Trésmiði ehf Garðavegi 8
Skipting ehf Grófinni 19
Skólamatur ehf Íðavöllum 1
Sporthusið Reykjanæsbæ Flugvallarbraut 701
Toyota Reykjanæsbæ
TSA ehf Brekkustíg 38
Verslunarmannafélag Suðurnesja
Vatnsnesvegi 14
Visir, félag skipstjórnarmanna á
Suðurnesjum Hafnargötu 90

Grindavík

Bókvit ehf Víkurbraut 46
Flisa- og múrþjónustan ehf Sölvöllum 4
Flutningaþjónusta Sigga ehf Hólavöllum 7
Grindverk ehf Baðsvöllum 13
Hársnyrtistofan Rossini ehf Hafnargötu 6
Jens Valgeir ehf Íðavöllum 8
Marver ehf Staðholti
Ó S fiskverkun ehf Árnastíg 23
TG raf ehf Staðarsundi 7
Vikurhraun ehf Arnarhrauni 20
Visir hf Hafnargötu 16
VOOT Beita Ægisgötu 2

Þegar athygli og minni týnast í vanlíðan

Ella Björt Teague
sálfræðingur Reykjalundi

„Ég get ekki lengur haldið athygli við einföldustu verkefni!“ „Ég man ekki lengur nöfnin á fólki sem ég þekki!“ „Er ég kannski að fá Alzheimer?“ Það er algengt að heyra eitthvað þessu líkt frá fólki sem á við þunglyndi og kvíða að stríða. Hér verður sjónum hins vegar beint sérstaklega að tengslum þunglyndis og hugarstarfs. Á síðustu árum hefur orðið vart við vaxandi almenna meðvitund og skilning á helstu einkennum þunglyndis. Þau geta t.a.m. lýst sér í depurð eða áhugaleysi, neikvæðum hugsanagangi þar sem vonleysi og sektarkennd eru áberandi, hugsunum um dauðann, svefntruflunum og þreytu. Hins vegar er fólk kannski síður meðvitað um að þunglyndi getur líka haft áhrif á almennt hugarstarf, eins og athygli, minni, skipulagsgetu og úrvinnsluhraða.

Algengt er að fræðimenn líti nú svo á að hugrænir erfiðleikar séu ekki hliðarverkun af þunglyndi heldur geti talist til megininkenna þess. Hugrænir erfiðleikar hafa mikið að segja varðandi almenn lífsgæði og því er afar mikilvægt að meðferð beinist einnig að þessum þáttum.

Hvað veldur athyglis- og minniserfiðleikum?

Talið er að athyglis- og minniserfiðleikar í þunglyndi geti tengst skertum taugaboðefnabúskap, sem truflar þá hugarstarf með beinum hætti. Einnig er ljóst að skert áhugahvöt og neikvæð viðhorf vega þungt í þessum efnum. Í þunglyndi hefur fólk almennt minni ánægju af því að takast á við verkefni, einblínir á mistök og gefst frekar upp. Oft á tíðum hefur fólk

neikvæðar hugmyndir um eigin hugræna getu. Þannig geta áhyggjur af eigin hugarstarfi skapað neikvæða forspá („Ég á aldrei eftir að geta munað allt það sem ég þarf að koma á framfæri á fundinum!“) sem ýta beinlínis undir verri frammi- stöðu og staðfesta á þann hátt neikvæðu forspána.

Hvað annað hefur áhrif á hugarstarf?

Auk þunglyndis- og kvíða geta ýmsir aðrir þættir haft neikvæð áhrif á hugarstarf. Sjúkdómar og slys sem skerða á einhvern hátt starfsemi heila- og miðtaugakerfisins geta að sjálf- sögðu verið undirrót hugrænna erfiðleika. Þess ber að geta að þunglyndi og kvíði eru algengir fylgifyrirlýsingar ýmissa tauga- hrönnunarsjúkdóma og annarra þátta sem skaða heilavef, eins og heilablæðinga. Það getur því verið nauðsynlegt að meta vandlega hver sé aðalorsök vandans til þess að taka megir best á þeim erfiðleikum sem til staðar eru.

Aðrir þættir sem hafa bera í huga eru t.d. svefnleysi, streita og álag, vímuefnaneysla og aldur. Hvað varðar áhrif aldurs er þó mikilvægt að taka fram að ekki er óhjákvæmilegt að minnið versni með aldrinum. Ákveðinn hópur fólks heldur minnisgetu sinni svo til ævina á enda og virðast ýmsir þættir hafa verndandi áhrif á heilastarfsemina, svo sem viðvarandi hugræn örvun (bæði í formi menntunar, starfs og áhugamála).

Athyglin er forsenda minnisins

Flestu fólki verður tíðrætt um athyglisgetu sína og minni, þetta eru hugtök sem eru okkur tórn í daglegu tali. Hins vegar eru bæði hugtökin í raun regnhlífarhugtök sem ná yfir nokkuð breitt svið. Þannig getur athygli t.d. annars vegar vísað í getuna til að einbeita sér að einu verkefni án þess að truflast af utanaðkomandi áreitum og hins vegar í getuna til að beina athyglinni samtímis að tveimur eða fleiri verkefnum (eins og að keyra og tala um leið).

Oft er athygli nokkurs konar forsenda annars hugarstarfs. Hvernig eigum við t.d. að skilja, kryfja eða muna upplýsingar sem okkur tókst ekki að beina athygli okkar að til að byrja með? Það getur verið hjálplegt að hugsa um athyglina sem ljóskastara sem við beinum í ólíkar áttir. Það sem fellur innan ljósgeislans er efni sem við höfum möguleika á að vinna frekar með – meðtaka, skilja og muna. Þegar fólk finnur

Algengt er að fræðimenn líti nú á hugræna erfiðleika sem eitt af megininkennum þunglyndis en ekki hliðarverkun

Vogar

Loftræstihreinsun ehf Vogagerði 19
Sveitarfélagið Vogar lóndal 2

Sandgerði

Stafré ehf Strandgötu 27
Vélsmíðja Sandgerðis ehf Vitatorgi 5
Pensla ehf Strandgötu 26

Garður

Aukin Ökuréttindi ehf Ósbraut 5

Mosfellsbær

Álguggar JG ehf Flugumýri 34
Bílamálunin Örninn ehf Flugumýri 16a
Boltís sf Barrholti 21
Dalsgarður ehf, gróðrarstöð Dalsgarði 1
Efnaeiming ehf Völuteigi 8
Elmir-teppapjónusta ehf Arnartanga 52
Fasteignasala Mosfellsbæjar ehf Þverholti 2
Garda-gróður ehf Reykjum 11
Hús-inn ehf Hrafnshöfða 25
Ísfugl ehf Reykjavegi 36
Jón Auðunn Kristinsson pípulagningar-meistari Klapparhlíð 5
Mosfellsbær Þverholti 2
Múr og meira ehf Brekkutanga 38
Pétur ehf Hlíðartúni 2
Reykjabúíð ehf Suðurreykjum 1
Réttingaverkstæði Jóns B. ehf Flugumýri 2
Sjóund safn Uglugötu 7

Akranes

Bífreiddastöð Þórdar Þ. Þórdarsonar
Smíðjuvellir 15
Bílver, bílaverkstæði ehf Innnesvegi 1
Bjarmar ehf, vélaleiga Hólmaflöt 2
Fasteignasalan Hákat Kirkjubraut 12
Galito veitingastaður Stíllholti 16-18
Kaja organic ehf Esjubraut 28
Rammar og myndir Skólabraut 27

Sementsverksmiðjan hf Mánabraut 20
Sjúkrabjálfun Georgs Janussonar
Kirkjubraut 28
Skaginn hf-Þorgeir og Ellert
Smurstöð Akraness sf Smíðjuvöllum 2
Snókur verktakar ehf Vogatungu
Stapavík ehf Jádarsbraut 25
Straumnes ehf, rafverktakar
Jörundarholti 101
Vélsmíðja Ólafs R Guðjónssonar ehf
Smíðjuvöllum 6
Þorgeir og Ellert hf Bakkatúni 26

Borgarnes

Blómasetrið - Kaffikeyrð Skúlagötu 13
Borgarverk Flesjustöðum
Eyja- og Miklaholtshreppur
Háskólinn á Bifröst ses Bifröst
Skorradalshreppur
Sorpurðun Vesturlands hf Bjarnarbraut 8
UMÍS Umhverfisráðgjöf Íslands ehf
Þórðargötu 12
Vatnsverk ehf Guðjón og Árni, s: 823 0073 &
892 4416 Egilsötu 17
Vélaverkstæði Kristjáns ehf Brákarbraut 20

Stykkishólmur

Ásklíf ehf Smíðjustig 2
Tindur ehf Hjallatanga 10

Flatey

Tjaldstæðið Flatey

Grundarfjörður

Grundarfjarðarbær Grundargötu 30
HSH héraðssamband
Þjónustustofan ehf Grundargötu 30

Ólafsvík

Fiskverkunin Valafell Sandholti 32
Ingibjörg ehf Grundarbraut 22

Schwarzkopf
Professional HairCare for you.

Hágæða fastir hárlitir frá Þýskalandi
Fást í Hagkaup

100% Litun á gráu hári
7 Oliur - veita glans og mykt

Palette

Palette. Your best choice in color.

7 OILS SERUM
FOR THE MOST PRECIOUS
PALETTE COLORS EVER.

NEW DELUXE
4-5
Intense OIL Core Color
7 OILS SERUM
GUARANTEED MAXIMUM
COLORING RESULT

Litlalón ehf Skipholti 8
Útgerðarfélagið Guðmundur ehf
Brautarholti 18

Hellissandur

Esjar ehf Hraunási 13
Félags- og skólabjónusta Snæfellinga
Klettshúð 4
Kristinn J. Friðbjósson ehf Háarifi 5 Rífi
Rafprýði ehf Hraunprýði
Skarðsvík ehf Helluhóli 1

Búðardalur

Dalabyggð Miðbraut 11
Rafsel Búðardal ehf Vesturbraut 20c

Reykholahreppur

Reykholahreppur Maríutróð 5a

Steinver sf Reykjabraut 4
Þörungaverksmiðjan hf - Reykhólum

Ísafjörður

Akstur og löndun ehf Pólgötu 10
Bílasmiðja S.G.B. ehf Seljalandsvegi 86
Fræðslumiðstöð Vestfjarða Suðurgötu 12
GG málningarþjónusta ehf Adalstræti 26
H.V. umboðsverslun ehf-Heklu söluumboð
Suðurgötu 9
Hamraborg ehf Hafnarstræti 7
Harðfiskverkun Finnboga,
s: 456 3250 Sindragötu 9
Ísblikk ehf Árnagötu 1
Jón og Gunna ehf Austurvegi 2
Massi þrif ehf Seljalandsvegi 70
Málingarþjónusta Ísafirði ehf Sindragötu 14
Orkubú Vestfjarða ehf Stakkanesi 1
Skiptabækur ehf Móholti 1
Vestfirskir verktakar ehf Skeiði 3
Þristur-Örmsson Hafnarstræti 12

Bolungarvík

Bolungarvíkurkaupstaður
Flugrúta Bolungarvík Adalstræti 20

Meðferð sem leggur áherslu á núvitund ásamt hugrænni nálgun virðist lofa góðu við að bæta athygli og minni

fyrir verri minnisframmistöðu liggur orsökinn því stundum hjá verri athyglisgetu en ekki minninu sjálfu. Það er þó rétt að geta þess að minnið er margþætt rétt eins og athyglin. Annars vegar getur fólk t.d. átt erfitt með að læra og tileinka sér nýjar upplýsingar. Minnkuð athyglisgeta getur haft þau áhrif að erfðilega gangi að meðtaka nýtt efni (eins og t.d. að muna hvað einhver sagði). Hins vegar geta minnisvandkvæði komið fram sem erfiðleikar við að endurheimta upplýsingar sem þegar eru í minninu. Við þannig aðstæður geta vísbendingar hjálpað. Ef þú manst ekki nafn einhvers kunningja og einhver segir við þig: „Ég held að nafnið byrji á B,“ gæti það verið nóg til þess að þú myndir nafnið.

Hvað er til ráða?

Í ljósi þess hve margir ólíkir þættir geta haft áhrif á hugarstarf er vert að huga að ýmsu áður en hafðar eru áhyggjur af því að heilastarfið sé skert með óafturkræfum hætti. Nærtækast er að byrja á að skoða lífstílsþætti sem hægt er að hafa einhverja stjórn á. Allt það sem dregur úr streitu og bætir svefn getur

haft jákvæð áhrif. Það er einnig alltaf að koma fram sterkari rannsóknastuðningur við mikilvægi hreyfingar á hugræna getu og andlega líðan. Sálfræðimeðferð við þunglyndi, eins og hugræn atferlismeðferð (HAM), hefur löngu sýnt sig sem áhrifarík meðferð, bæði við andlegri líðan og bjögudum hugsanagangi. Meðferð sem leggur áherslu á núvitundariðkun ásamt hugrænni nálgun (mindfulness-based cognitive therapy) virðist sérstaklega lofa góðu hvað varðar bætta athyglis- og minnisgetu. Eins minnkar þessi nálgun líkur á bakslagi.

Hugræn þjálfun (eða hugfimi) þar sem athygli, minni og annað hugarstarf er þjálfað með ýmsum verkefnum virðist einnig geta skilað sér að einhverju leyti í bættri frammistöðu á hugrænum prófum. Slík verkefni geta annaðhvort verið leyst í tölvu en einnig hefur verið sýnt fram á að ýmis þrautalausnarverkefni, eins og sudokupbrautir, geti haft jákvæð áhrif á hugarstarf. Enn er þó umdeilt að hve miklu leyti þjálfun á einstökum verkefnum skili sér í bættri frammistöðu í hinu daglega lífi. Bjargráð sem miða að því að nota dagbækur, áminningar og dagatöl í síma, lista og minnismiða geta hjálpað við að koma á betra skipulagi og aðstoðað fólk við að takast á við daglegt líf með árangursríkari hætti. Einnig geta ýmsar minnisaðferðir bætt minnisframmistöðu, eins og að sjá myndrænt fyrir sér það sem leggja þarf á minnið. Hvað viðkemur lyfjameðferð við hugrænum einkennum þunglyndis þá virðast nýjar tegundir þunglyndislyfja sem verka bæði á taugaboðefnin seróntónín og norepinefrín (s.k. SNRI lyf) og eins lyf sem verka beint á seróntónínviðtaka gefa hvað besta raun.

Ljóst er að nokkuð flókið samspil er á milli andlegrar líðunar og hugarstarfs og margir samverkandi þættir virðast geta haft jákvæð áhrif á hugarstarf hjá þeim sem kljást hafa við andlega erfiðleika. Þó að engin einföld lausn hafi enn komið fram á sjónarsviðið er margt sem gefur tilefni til bjartsýni. Og flest er betra en vanvirkni og aðgerðarleysi! 🌟

Heimildir/ítarefni

Gonda, X., Pompili, M., Serafini, G., Carvalho, A. F., Rihmer, & Dome, P. (2015). The role of cognitive dysfunction in the symptoms and remission from depression. *Annals of General Psychiatry*, 14, 1-7.

Motter, J. N., Pimontel, M. A., Rindskopf, D., Devanand, D. P., Doraiswamy, P. M., & Sneed, J. R. (2016). Computerized cognitive training and functional recovery in major depressive disorder: A meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 189, 184-191.

Van der Velden, A. M., Kuyken, W., Wattar, U., Crane, C., Pallesen, K. J., Dahlgaard, J., ... Piet, J. (2015). A systematic review of mechanisms of change in mindfulness-based cognitive therapy in the treatment of recurrent major depressive disorder. *Clinical Psychology Review*, 37, 26-39.

KYNNA RÁÐSTEFNU UM

MATARÆÐI OG HEILSU

26. maí 2016 í Hörpunni

Processing the science of sugar, fat and the modern diet

Ráðstefnustjóri: Dr. Maryanne Demasi

Fyrirlesarar:

Gary Taubes	Prof. Tim Noakes
Denise Minger	Dr. Aseem Malhotra
Dr. Thomas R. Wood	Dr. Axel F. Sigurðsson

Upplýsingar og skráning á foodloose.is

Bolungarvík

Flugrúta Bolungarvík-Ísafjörður Aðalstræti 20
Páll Helgi ehf Tráðarlandi 2
Sigurgeir G. Jóhannsson ehf Hafnargötu 17
Vélsmíðjan og Mjólnir ehf Mávakambi 2
Vélvirkinn sf Hafnargötu 8

Súðavík

Súðavíkurhreppur Grundarstræti 3

Flateyri

Gisting og kajakaleiga Grænhöfða Ólafstúni 7

Suðureyri

Berti G ÍS-161 Eyrargötu 4
Klofningur ehf Aðalgötu 59

Patreksfjörður

Bífreidaverkstæðið Stormur ehf Aðalstræti 84
Bókhaldsstofan Stapar ehf Aðalstræti 5
Fiskmarkaður Patreksfjarðar ehf Þórsstötu 9
Gróðurstöðin í Moshlíð Seftjörn
Oddi hf, fiskvinnsla-útgerð Eyrargötu 1

Tálknafjörður

Bókhaldsstofan Tálknafirði Strandgötu 40
T.V. Verk ehf Strandgötu 37
Tálknafjarðarhreppur Miðtúni 1

Pingeyri

Gistihúsið Við fjörðinn Vallargötu 15
Véla- og bílaþjónusta Kristjáns ehf
Hafnarstræti 14

Hólmavík

Hólmadrangur ehf Kópnesbraut 2

Árneshreppur

Árneshreppur-www.arneshreppur.is
Hótel Djúpavík ehf Árneshreppi

Hvammstangi

Bilagerði Eyrarlandi 1
Kaupfélag Vestur-Húnavetninga Strandgötu 1
Steyptstöðin Hvammstanga ehf Melavegi 2
Vélaverkstæði Hjartar Eiríkssonar sf Búlandi 1

Blönduós

Grettir sf, fjölritunarstofa Þverbraut 1
Húnavatnshreppur Húnavöllum
Ljón norðursins veitingahús og Blönduból
gistiheimili Blöndubýggð 9
Þöntunar og viðgerðarþjónusta Villa ehf
Árbraut 19
SAH Áfurðir ehf Húnaþraut 39
Samstæða skrifstofa verkalyðsfélaga
Þverholti 1

Skagatrönd

Vík ehf Hólabraut 5

Sauðárkrókur

FISK-Seafood ehf Háeyri 1
Fjölbautaskóli Norðurlands vestra
Bóknámshúsinu
Fridrik Jónsson ehf Borgarrást 8
Héradsbókasafn Skagafirdinga Faxatorgi
Íslenskt Eldsneyti Borgarmýri 1
Kaupfélag Skagafirdinga Ártorgi 1
Kvenfélagið Framför
Steinull hf Skarðseyri 5

KÄRCHER®

Ryksuger

Fyrir heimilið og vinnustaðinn

CV 38/2
Ryksuga með bursta
1150 wött
5,5 ltr. tankur

T 7/1
1200 wött
7 ltr. tankur
Gólfhaus

T 12/1
1300 wött
12 ltr. tankur
Sérlega hjóðlát
Margir fylgihlutir
Gólfhaus

T 10/1
1250 wött
10 ltr. tankur
Margir fylgihlutir
Gólfhaus

CV 48/2
Ryksuga með bursta
1200 wött
5,5 ltr. tankur

Margir aukahlutir ílanlegir

RAFVER KÄRCHER SÖLUMENN
Skeifan 3E-F · Sími 581-2333 · rafver@rafver.is · www.rafver.is

VERTU Á ÖRUGGUM STAÐ

Stoð ehf, verkfræðistofa Aðalgötu 21
Tannlæknastofa Ingimundar Guðjónssonar
ehf Sæmundargötu 3a
Útgerðarfélagið Sæfari ehf Hrauni
Vörumiðlun ehf Eyrarvegi 21

Varmahlíð

Akrahreppur Skagafirði
Álftagerðisbræður ehf Álftagerði
Ferðapjónustan Bakkafliot
– www.Riverafting.is
Hestasport - Ævintýraferðir ehf Vegamótum

Siglufjörður

Primex ehf Óskarsgötu 7
Veitingastaðurinn Torgið ehf Aðalgötu 32

Akureyri

Átak Heilsurækt ehf Strandgötu 14
Baugsbót ehf, bifreiðaverkstæði Frostagötu 1b
Bífreidaverkstæði Bjarnhéðins ehf
Fjölnisgötu 2a
Blikkrás ehf Óseyri 16
Bústólpi ehf Oddeyrartanga
Efling sjúkrahjálfun ehf Hafnarstræti 97
Eining-Ídja Skipagötu 14
Félagsbúð Hallgilsstöðum
Fjölbúð ehf Strandgötu 25
Framtíðareign ehf, fasteignasala
Þingvallastræti 2
Gróðrarstöðin Réttarhóll ehf
www.rettarholl.is Smáratúni 16b
Grófargil ehf Glerárgötu 36
Hagvis ehf Hvammi 1
Halldór Ólafsson, úr og skartgripir Glerártorgi
Hnyfill ehf Brekkugötu 36
HSH verktakar ehf Skarðshlíð 7
Íslensk verðbréf hf Strandgötu 3
Kaupfélag Eyfirdinga Glerárgötu 36

Enginn leikur sér að því að líða illa

Viðtal: Páll Kristinn Pálsson

Eymundur Lúter Eymundsson er 48 ára gamall Akureyringur sem þjáðst hefur af kvíða, þunglyndi og félagsfærni frá unga aldri. Leið hans út úr þeim hremmingum hefur verið löng og erfið og núna berst Eymundur fyrir auknum skilningi og úrræðum fyrir börn og ungmenni sem eiga við sama vanda að glíma.

„Ég fann það svo sterkt þegar ég byrjaði í barnaskóla að það var eitthvað að hjá mér og leið strax illa innan um krakkana,“ sagði Eymundur þegar við hittumst á dögunum yfir kaffibolla í stuttri heimsókn hans til höfuðborgarinnar. „Ég var fullur kvíða og skammaðist fyrir sjálfan mig. Þetta fór þó ekki að hafa veruleg áhrif á mig fyrr en ég varð ellefu tólf ára gamall og gelgjuskeiðið að hefjast. Þá var ég kominn með mikla félagsfælni. Vanlíðanin var stöðug og ég var farinn að fela ástandið með trúðslátum til að enginn sæi hvernig mér liði. Ég átti erfitt með að læra, erfitt með að einbeita mér og sá engan tilgang með náminu. Ég var jafnframt reiður yfir því hvernig mér leið, reiður í eigin garð. Ég þorði heldur ekki að tala um líðan mína við nokkurn mann, var svo hræddur um að gert yrði lítið úr mér. Eftir grunnskólann var því ekki mögulegt fyrir mig að halda áfram og hefja nám í framhaldsskóla.“

Sjálfsmorðshugsanir á hverjum degi

Eymundur fór að vinna hjá gosdrykkjaverksmiðjunni Sana. „En ég fór ekki í kaffi, ekki í mat og mætti ekki á starfsmannafundi. Samt var ég alltaf virkur í íþróttum. Margir eiga mjög erfitt með að skilja það. Ég var meira að segja í félagsíþrótt, spilaði fótbolta með Þór. Ég leit út fyrir að fúnkera félagslega, en eftir að ég varð fimmtán sextán ára fór ég aldrei með félögunum í bíó eða neitt svoleiðis. Ég þorði aldrei að fara og þorði aldrei að segja þeim af hverju það var. Ég vissi heldur í rauninni ekki hvað var að mér. Ég réði ekkert við taugakerfið, ég roðnaði og klökknaði í tíma og ótíma og það gerðist bara án þess ég réði nokkru um það. Ég notaði áfengi heilmikið til að slá á líðanina, þegar félagarnir voru að drekka þá gat ég komið, og var alltaf búinn að drekka í mig kjark til að komast til þeirra. Hins vegar kláraði ég íþróttirnar, fór upp alla leið upp í meistaraflokkinn hjá Þór – en skipti þá yfir til Magna í Grenivík, hinumegin Eyjafjarðarins, vegna þess að ég treysti mér ekki lengur til að vera með gömlu félögunum. Ég var alltaf að flýja. Alltaf þegar ég lagðist til svefns á kvöldin kveidi ég fyrir að vakna daginn eftir, kveidi fyrir öllum deginum, kveidi fyrir að þurfa að hitta annað fólk.“

Tók fjölskylda þín ekki eftir hvernig þér leið?

„Nei, mér tókst alltaf að leyna þessu. Ég var fjórði í röðinni af sex systkinum og reyndi eins og ég gat að taka ekki þátt í fjölskyldulífinu. Ég fór ekki einu sinni út í búð. Átján ára var ég farinn að borga þeirri yngstu af þremur systur minum fyrir að út í búð fyrir mig, hún var níu ára og ég lét hana einnig fara í bankann fyrir mig. Allir héldu að ég væri svona góður að skaffa henni tækifæri til að vinna sér inn pening. Ég keypti mér íbúð árið 1995 og bjó í henni í hálf t. Ég fór aldrei í Bónus að versla inn, heldur í Hagkaup klukkan hálfátta á kvöldin, þá voru fæstir að versla og ég fór alltaf í kerfi fyrir framan kassastelpuna.“

Þegar ég tók bílpróf og eignaðist bíl rúntaði ég aldrei niður í bæ á kvöldin, heldur fór í myrkrinu í stóran hring utan um bæinn. Mér fannst meira að segja óþægilegt að stoppa á rauðu ljósi og þegar ég ók á milli Akureyrar og Reykjavíkur stoppaði ég aldrei í vegasjoppunum, heldur einhvers staðar á milli þeirra ef mér var mál að pissa.“

Hvað með kærustur?

„Það var ekkert svoleiðis í gangi hjá mér. Ég kynntist koni um þegar ég var undir áhrifum áfengis og sumar vildu nánara samband, en ég bara gat það ekki. Ég hætti í fótbolta 27 ára gamall, greindist með bein í bein í mjaðmarlið. Fjórum árum seinna var skipt um þann lið í mér, það var 1998. Ég fór illa með mig á þessum árum, vann eins og brjálaðingur. Ég vann lengstaf í bjórframleiðslunni hjá Víkingi á Akureyri. Ég var einn á lagernum, sá um allt þar, og þótt ég fengi mörg tilboð um önnur störf þorði ég aldrei að hreyfa mig út af lagernum. Ég var í eins konar syndrómi og þorði ekki að fara úr því. Enn þann dag í dag veit ég ekki af hverju ég er á lífi, vegna þess að

Ég þorði ekki að tala um líðan mína við nokkurn mann, var svo hræddur um að gert yrði lítið úr mér

frá tólf, þrettán ára aldri herjuðu sjálfsmorðshugsanir á mig á hverjum degi.“

Viðsnúningurinn hefst

Eymundur telur það hafa bjargað lífi sínu þegar hann þurfti árið 2004 að fara aftur í mjaðmalíðarskipti, sömu megin. „Aðgerðin heppnaðist reyndar ekki nógu vel þannig að ég hef verið verkjasjúklingur æ síðan. En þess vegna þurfti ég að fara í verkjaskólann inni á Kristnesi, og þar fékk ég mína fyrstu fræðslu um kvíða, félagsfælni og þunglyndi. Þá má segja að ferð mín til bata hefjist, því þegar ég fór að lesa mér til um þessa hluti rann rann upp fyrir mér ljós: Ég var þarna að lesa um sjálfan mig frá a til ö og skildi af hverju mér hafði liðið svona illa allar götur frá því ég var krakki. Þetta var algjör opinberun og þá sá ég líka að ég átti von um að losna úr þessu víti.“

Ég talaði strax við yfirlækninn á Kristnesi og hann útvegaði mér viðtal við sálfræðing á staðnum. Ég man vel eftir því að ég hágrenjaði bara í fyrsta tímanum hjá honum. Þarna er ég 38 ára gamall. Þetta var að vori og ég átti von á framhaldstímum um sumarið, en það varð aldrei. Um haustið fór ég svo í örorkumat. Þá kom læknir að sunnan að meta mig og hann spurði meðal annars um hvort ég ætti við einhverja andlega erfiðleika að stríða. Ég sagði honum undan og ofan af ástandi mínu og hann ráðlagði mér að hafa samband við heimilislækninn minn og byrja að gera eitthvað í mínum málum.

Eftir að hafa hlustað á sögu mína spurði heimilislæknirinn hvort ég vildi leggjast inn á geðdeild. Ég hélt nú ekki. Ég væri ekki svoleiðis. Ég var auðvitað undir áhrifum frá bíómyndum og hélt að geðdeildir snerust um raflost og spennitreyjur. Við ákváðum þá að ég færi í samtalsmeðferð hjá honum, tvo tíma á viku og ég fór á kvíðastillandi lyf sem heitir seroxat. Þetta stóð yfir í þrjá mánuði og létti heilmikið á mér. En þar sem ég hafði notað mikið áfengi til að drekka í mig kjark þá fór ég að drekka oní lyfið og það gekk auðvitað ekki.

Það var einn félagi minn, sem er AA-maður, sem hafði boðið mér hjálp ef ég vildi og eftir samtalsmeðferðina hjá heimilislækninum hringdi ég hann og fór í framhaldi af því í áfengismeðferð á Vogu í janúar 2006. Og þegar ég kom þangað inn var eins og ég fengi einhvern kraft í mig og ég hugsaði að nú hefði ég tækifæri til að eignast eitthvert líf. En til að eignast það líf þyrfti ég að vinna fyrir því. Ég gerðist því mjög virkur í SÁÁ strax á meðan ég var á Vogu og Staðarfelli. Og þegar ég kom aftur heim til Akureyrar hélt ég áfram og var á tveimur til þremur fundum á dag og nýtti mér alltaf pontuna til að takast á við sjálfan mig. Ég féll reyndar eftir hálf t. en strax daginn eftir hugsaði ég með mér að ég hefði náð vissum árangri á sex mánuðum og vildi halda áfram. Það varð því bara þessi eini dagur sem ég féll og ég fékk mér trúnaðarmann í AA-samtökunum og fór að vinna með 12-sporakerfið.“

Starfsendurhæfing og innlögð á geðdeild

Næst skrefið tók Eymundur í ársbyrjun 2007 hjá Starfsendurhæfingu Norðurlands. „Þar er unnið að sjálfsefingu og þar er líka skólanám og ég sem hafði hætt eftir grunnskólann

Hjá Hugarafli með Herdísi Benediktsdóttur, ritstjóra bókarinnar Geðveikar batasögur II, en Eymundur er þar meðal höfunda.

nýtti það tækifæri. Ég hef þannig nýtt mér öll verkfæri sem ég hef fengið í hendurnar. En þrátt fyrir allt þetta og þrátt fyrir að ég tæki bæði kvíðastillandi lyf og þunglyndislyf var ég orðinn mjög þunglyndur 2008. Þá var mér bent á það í Starfsendurhæfingunni að ég yrði að gera eitthvað meira í málunum. Ég fór því aftur til heimilislæknisins og hann sótti um innlögn fyrir mig á geðdeild Fjórðungssjúkrahússins á Akureyri. Ég komst þangað viku seinna og man að það kom mér á óvart að þarna var allt önnur stemning en ég hafði búist við, þarna var mest fólk sem var bara að vinna í sínum málum eins og hver annar, enginn í einhverju ofsamaníukasti eða þess háttar. Ég áttaði mig svo fljótlega á því þarna að það skiptir ekki máli hvað aðrir halda um mann heldur hvað maður er sjálfur að gera. Þarna kynntist ég meðal annars hugrænni atferlismeðferð og var allt í allt innlagður í fjórar vikur. Meðan á því stóð var sótt um endurhæfingu fyrir mig á Reykjalundi í Mosfellsbæ um haustið.

Um sumarið bauðst mér hins vegar að fara í félagskvíðahóp með tíu öðrum og ég þáði það. Meðal annars voru þrjú atriði sem við áttum að gera og ég hafði ekki gert árum saman. Það var að fara í bíó, fara í bæinn og vera innan um fólk, og fara í strætó. Þetta var á föstudegi fyrir verslunarmannahelgi og mér leið mjög vel svo ég ákvað að taka bara allan pakkann á einum degi. Skellti mér með strætó niður í bæ, en eftir hálf tíma innan um fólk var mér farið að líða mjög illa, félagsfélænin blossaði upp. Ég valdi stystu leiðina úr bænum, þorði ekki að fara tilbaka með strætó, en þegar ég var á gangi heim hitti ég félagi minn sem var á leiðinni niður í bæ og spurði hvort ég vildi ekki koma með sér. Ég þorði ekki að segja honum hvernig mér leið og fylgdi honum aftur niður í bæ. Eftir hálf tíma þurfti hann að fara eitthvað og ég var aftur orðinn einn í bænum. En í stað þess að hlaupa strax heim herti ég upp hugann og ákvað bara að klára dæmið eins og ég hafði ætlað mér. Fór í bíó, á

Batmanmyndina Dark Knight, en hún fór reyndar fyrir ofan garð og neðan hjá mér því ég var allan tímann að reyna að átta mig hverjir væru að fylgjast með mér í myrkum bíósalnum – sem sagt allur á valdi félagsfélænnar. Ég kláraði þó myndina og þá var einhvern veginn ekkert annað í stöðunni fyrir mig en að taka strætó heim, því ég var eins og ég hefði verið á fylleri í marga daga, grúttimbraður með dúndrandi hausverk, blóðrauður í framan, fullur af ógleði – en svo þegar ég ætlaði að taka strætóinn heim var hann nýfarinn og næsti væntanlegur eftir klukkutíma. Nema hvað, stuttu síðar ekur stúlka sem ég þekkti fram á mig, stoppaði bílinn og spurði hvað væri eiginlega að gerast með mig, ég liti alveg hræðilega út – og hún keyrði mig heim. Þetta hljómar sjálfsagt einkennilega í eyrum flestra en svona lýsir félagsfélæni á háu stigi sér. Svona leið mér hreinlega, þrátt fyrir allt sem ég var búinn að reyna að gera til að losna úr þessu ástandi. Þetta er líka ástand sem hafði verið að byggjast upp frá barnæsku og það tekur sinn tíma að vinna sig út úr því.“

Reykjalundur og Hugarafi

Haustið 2008 hélt Eymundur suður á Reykjalund í sex vikna prógramm. „Ég bjó þar í einu af litlu húsunum ásamt tveimur öðrum. Þá var ég kominn á þann stað í lífinu að mér fannst ég hafa allt að vinna, vildi skilja allt þetta neikvæða að baki og einblína fram á veginn, með jákvæðina að leiðarljósi. Og það var alveg stórkostlegt fyrir mig að koma á Reykjalund. Allt fólkið sem starfar þarna, frá ræstingafólkinu og upp úr, kemur fram af svo mikilli virðingu fyrir hverjum og einum að bara það eitt hjálpaði mér til að opna mig meira og nýta mér það sem boðið var upp á. Prógrammið er mjög allhliða, mjög heilðrænt, þannig að það var líka áhersla á sjúkráþjálfun, líkamsrækt og sund. Það hafði líka sitt að segja að vera þarna í stóru samfélagi, þurfa að fara í matsalinn og vera innan um margt fólk. Það var oft erfitt fyrir mig en ég lét mig hafa það og það var partur af prógramminu. Einnig var gott að búa í húsi með tveimur öðrum skjólstæðingum Reykjalundar, með sameiginlegri stofu og svo framvegis. Maður þurfti líka að reyna sig úti í umhverfinu, eins og að fara einn í bíó líkt og á Akureyri. Allt þetta – og kannski ekki síst sú góða nærvera sem maður upplifði hvarvetna á Reykjalundi – gerði mér gífurlega gott.“

Hvað gerðirðu svo eftir að prógramminu á Reykjalundi lauk?

„Ég átti eftir að klára Starfsendurhæfingarskólann fyrir norðan og gerði það vorið 2009. Þá fór ég aftur á Reykjalund í fimm vikna eftir meðferð, þau sáu að ég var virkilega að vinna í mínum málum og töldu mjög mikilvægt að ég fengi slíka eftirfylgni. Það gerði mér mjög gott og styrkti mig enn frekar.“

Og hvernig hefur þér svo gengið síðan?

„Stöðugt upp á við. Þegar ég var í Starfsendurhæfingu Norðurlands var mér bent á Ráðgjafaskóla Íslands í Reykjavík. Þetta er sérskóli sem býður upp á þriggja mánaða nám og ég ákvað að taka það. Einn bræðra minn bjó í Reykjavík á þeim tíma svo ég gat verið hjá honum. Einnig hafði mér verið bent á Hugarafi, fór að lesa mér til um hugmyndafræðina sem sá félagsskapur byggði á og leist mjög vel á hana. Ég fór þangað í heimsókn og sá að þarna var samankomið fólk eins og ég, fólk sem tók mér af virðingu og ég ákvað að stunda þennan félagsskap meðan ég væri í náminu í Ráðgjafaskólanum. Það þróaðist síðan þannig að ég var í Hugarafli nánast á hverjum degi í þessa þrjá mánuði. Ég fór aftur norður í desember en

uppgötvaði að það var ekkert í gangi þar fyrir mig lengur. Svo ég ákvað að fara aftur til bróður míns í Reykjavík og halda áfram í Hugarafli. Um svipað leyti veiktist bróðir minn af krabbameini og ég var mikið með honum í því ferli uns hann lést ári síðar úti í Svipjóð.

Hjá Hugarafli fór ég í geðfræðsluna, sem gengur út á að heimsækja skóla og segja frá eigin reynslu. Fyrsta heimsókn mín var í Fjölbrautaskóla Suðurnesja, fyrir framan 100 krakka, var þar með Hrannari Jónssyni sem er formaður Geðhjálpar í dag. Það var mikil áskorun fyrir mig, ekki síst þar sem þetta var í sal sem minnti á hringleikasvið og ég þurfti að tala upp til krakkanna. Þetta voru því bókstaflega yfirbyrmandi aðstæður fyrir mig, en ég komst í gegnum það.

Grófin - geðverndarmiðstöð

Eymundur bjó í þrjú ár í Reykjavík, flutti aftur norður í desember 2012. „Þar var þá sprottinn upp grasrótahópur sem byggði á svipaðri hugsjón og Hugarafli og ég hafði verið beðinn um að taka þátt í því. Ég var líka búinn að skrá mig í félagsliðanám, fyrir þá sem vilja vinna með fólki sem á í erfiðleikum með sjálf sig eins og ég hef glímt við. Fór í það á meðan við vorum að undirbúa opnun geðverndarmiðstöðvar á Akureyri sem gerðist 10. október 2013 á alþjóðlega geðheilbrigðisdaginn. Þetta heitir Grófin - geðverndarmiðstöð og um það leyti fór saga mín að spyrjast út í samfélagið. Ég hef síðan mikið verið í fjölmiðlum, flutt fyrirlesta, skrifað greinar og svo framvegis. Þetta hefur verið og er mikil vinna, að opna upp samfélag þeirra sem glíma við geðræn vandamál. Við höfðum opið frá 13-16 alla virka daga og eftir eitt ár höfðum við sýnt fram á að þetta var að virka. Þá var ráðinn sálfræðingur og við fórum að hafa opið frá 10-16 alla virka daga og núna í haust byrjuðum við á því að fara með geðfræðslu í skólana, fyrst fyrir kennara og annað starfsfólk og svo nemendurna. Það hefur gengið mjög vel og fólk almennt mjög þakklátt fyrir að fá að heyra um þessi mál frá fólki sem þekkja þau af eigin reynslu. Það hefur líka sýnt sig að þörfin fyrir þessa fræðslu er mjög brýn, enda vandamál af þessu tagi mjög algeng meðal barna og unglinga.

Með því að koma þessum krökkum strax til hjálpar er til að mynda verið að fækka öryrkjum framtíðarinnar til verulegra muna

Ég er sjálfur mjög reiður og sorgmæddur fyrir hönd þessara krakka því ég veit hvernig er að líða svona og ég veit af hverju sumir stunda illa námið sitt, af hverju sumir loka sig af. Þessi börn þurfa fyrst og fremst skilning og stuðning, að á þau sé hlustað og mikilvægt að foreldrarinnir sinni þeim vel, vegna þess að vandamálin verða bara verri og verri með tímanum sé ekkert að gert. Það er mjög mikilvægt að stjórnvöld landins sem og stjórnendur skólanna geri sér grein fyrir þessu, það er ekki síður þörf fyrir sérfræðinga á þessu sviði í skólunum eins og velmenntaða kennara í hinum ýmsum námsgreinum og íþróttum. Þekking á þessum málum er orðin mjög mikil og við eigum ekki lengur að horfa fram hjá þeim. Með því að koma þessum krökkum strax til hjálpar er til að mynda verið að fækka öryrkjum framtíðarinnar til verulegra muna. Sparnaðurinn við það yrði margfaldur á við kostnaðinn sem slíkt útheimtir.

Hvernig meturðu sjálfan þig núna?

„Ég er sáttur við sjálfan mig í dag. Það finnst mér skipta mestu máli. Ég hef verið einfari allt mitt líf og liðið illa. Núna líður mér ekki lengur illa þegar ég er einn með sjálfum mér. Ég er orðinn virkur þátttakandi í lífinu, til dæmis innan fjölskyldunnar. Ég kvíði ekki lengur að vakna á morgnana og eiga allan daginn framundan – heldur er þvert á móti byrjaður að njóta þess að vera til. Ég á líf ...“ 🌟

Heilsutengdar vörur valdar í samráði við fagaðila Verslun SÍBS er rekin án hagnaðarsjónarmiða

Ullarsokkar, þunnir
3.990 kr

Grip á lykil
3.990 kr

Gigtarpenni
2.780 kr

Scarpa Mojito gönguskór
23.800 kr

Pilates sett
11.590 kr

Tengsl og samskipti

Klara Bragadóttir
sálfræðingur Reykjalundi

Mannleg tengsl og samskipti eru okkur manneskjunum lífsnauðsynleg. Það má segja að það besta sem við upplifum á lífsleiðinni eigi sér stað í samskiptum við aðra. Bestu stundir okkar eru yfirleitt þegar við eigum í ánægjulegum samskiptum og finnum fyrir tilfinningalegri nánd við aðra manneskju. Sama má segja um okkar verstu stundir, en þær tengjast oftast missi, rofnum tengslum eða samskiptum sem eru á einhvern hátt erfið eða vond. Leikni okkar í samskiptum byggir að verulegu leyti á hæfileikanum til að tjá okkur. Á því byggir allt mannlegt samfélag. Grunnurinn að hæfni okkar í mannlegum samskiptum er að miklu leyti lagður strax í frumbersku.

Tengsl og öryggi

Ungabörn eru afar næm á umhverfi sitt og þar með á þá umönnun sem þau fá. Foreldrar/umönnunaraðilar eru ábyrgir fyrir fyrstu samskiptareynslu barnanna. Það samspil sem á sér stað á fyrstu mánuðum og árum í lífi barnsins er talið hafa áhrif á alla ævi þess.

Heila- og taugaproski barns er hraðastur á fyrstu þremur árum þess. Við fæðingu er höfuð barns um 40% þeirrar stærðar sem höfuð fullorðins einstaklings er. Við þriggja ára aldur er höfuðstærð barns orðin 85% af fullorðinsstærð og við fjögurra ára aldur er það 90% af höfuðstærð fullorðinna. Barnið myndar heilafrumur mjög hratt fyrstu 15 mánuðina og fjöldi tenginga sem myndast þeirra á milli er að sama skapi gríðarlegur. Proski heilans er, samkvæmt aukinni þekkingu undanfarna áratugi, mjög háður því félagslega og tilfinningalega samspili sem á sér stað milli barnsins og umönnunaraðila þess, sem

eru oftast foreldrar barnsins. Reynsla barnsins af samskiptum við þá sem annast það leggur grunn að þroska þess og heilsu alla ævi. Nú teljum við okkur vita fyrir vist að reynsla barnsins af þessum samskiptum í frumbersku og þeim tengslum sem það myndar við umönnunaraðila sína, skiptir miklu máli fyrir líðan, hegðun, hugræna hæfileika, tilfinningastjórnun, samkennd með öðrum og samskiptafærni í sinni víðustu merkingu, þ.m.t. hæfileika til að eiga í nánnum samböndum við aðra.

Börn hafa ólíka skapgerð og persónuleika frá fæðingu en þau þroskast ekki sem persónur nema í samspili við aðra. Börnum eru þessi félagslegu samskipti, og tilfinningaleg tengslamyndun sem þeim fylgja, svo nauðsynleg að þau tengjast jafnvel þó samskiptin valdi þeim vanlíðan og sársauka. Flestir foreldrar hafa eðlislæga hæfni til að veita barni sínu næga athygli og umhyggju og veita þeim þannig tilfinningalegt öryggi og grunntraust á tilverunni. Tengslamyndun milli móður og barns hefst strax í móðurkviði og er samfellt ferli líffræðilegra, lífæðlisfræðilegra og sálrænna þátta. Ef barnið venst því að brugðist sé við af næmi við þörfum þess (það fær huggun, næringu og aðra umönnun við hæfi) öðlast það traust á að foreldrið sé til staðar, hjálpi og verndi þegar þörf krefur.

En hvað er svona mikilvægt í samskiptum foreldra og barna í frumbersku? Þegar barninu líður illa skilja næmir foreldrar líðan og þarfir barnsins, túlka þarfirnar og bregðast við þeim ásamt því að spegla líðan barnsins og tilfinningar, svo sem með raddblæ og andlitsdráttum. Barnið tengir því hegðun foreldris við eigin líðan. Heilinn myndar svokallaðar speglafrumur í samspili barnsins við foreldrið. Barnið upplifir að foreldrið skynji líðan þess og í því felst huggun. Barnið fær reynslu af því að vanlíðan þarf ekki að enda illa, það sefast og því líður betur. Í þessu samspili myndast traust barnsins á öðrum, traust á að geta leitað til annarra þegar því líður illa og öðlast í gegnum þessa reynslu innra öryggi og grunntraust á tilverunni. Parna byrjar barnið að læra á og bregðast við sínum eigin tilfinningum en það að vera læs á tilfinningar sínar er m.a. grunnur að góðri andlegri heilsu alla ævina. Parna tekur barnið líka fyrstu skrefin í átt að því að læra að stjórna eigin tilfinningum, svo sem að geta sefað sig í vanlíðan í stað þess að fyllost örvæntingu og upplifa vanmátt.

Reynsla barnsins af samskiptum við þá sem annast það leggur grunn að þroska þess og heilsu alla ævi

Akureyri

Knattspyrnufélag Akureyrar
KA-heimilið Dalsbraut

Líkamsræktin Bjarg ehf Bugðusíðu 1

Malbikun KM ehf Óseyri 8

Miðstöð ehf Draupnigötu 3g

Möðruvallaklaustursókn

Möl og sandur Súluvegi 2

Pípulagningaþjónusta Bjarna F Jónassonar
ehf Melateigi 31

Raftákn ehf - Verkfræðistofa Glerárgötu 34

Samherji ehf Glerárgötu 30

Samvirkni ehf Hafnarstræti 97

Sjálfshjörg endurhæfingarstöð Bugðusíðu 1

Sjúkrahúsið á Akureyri Eyrarlandsvegi

Steyppustöð Akureyrar ehf Sjafnarnesi 2-4

Steyppusögun Norðurlands ehf Viðivöllum 22

Tannlæknastofa Hauks, Bessa og Hjórdísar
Kaupangi Mýrarvegi

Urtasmiðjan ehf Fosubrekku

Grenivík

Darri ehf Hafnargötu 1
Grýtabakkahreppur

Dalvík

Bruggsmiðjan Kaldi ehf Öldugötu 22

G.Ben útgerðarfélag ehf Ægisgötu 3

Hlíðylámálun, málningarþjónusta ehf
Reynihólum 4

Kussungur ehf Ásvegi 3

Sæplast Gunnarsbraut 12

Grimsey

Sigurbjörn ehf fiskverkun

Ólafsfjörður

Árni Helgason ehf, vélaverkstæði
Hlíðarvegi 54

Hrísey

Eyfar ehf Norðurvegi 35

Húsavík

Bókaverslun Þórarins Stefánssonar
Gardarsbraut 9

E G Jónasson rafmagnsverkstæði
Gardarsbraut 39

Farfuglaheimilið Árbót - Berg Árbót

Framsýn, stéttarfélag Gardarsbraut 26

Gistiheimilið Sigtún ehf-www.gsigtun.is
Túngötu 13

Skóbúð Húsavíkur ehf Gardarsbraut 13

Steinsteypir ehf Stórhóli 71

Trésmiðjan Rein ehf Rein

Vélaverkstæðið Árteigi

Vikurraf ehf Gardarsbraut 18a

Laugar

Kvenfélag Reykdæla
Norðurpóll ehf, trésmiðja Laugabrekku

Mývatn

Jarðböðin við Mývatn Jarðaðshólum
Kaffihúsið við Dimmuborgir Álftagerði 4

Kópasker

Eyjafjarðar- og Þingeyjarprófastsdæmi
Skinsstað

Raufarhöfn

Önundur ehf Aðalbraut 41a

Bakkafjörður

Hraungerði ehf Hraunstig 1

Vopnafjörður

Bílar og vélar ehf Hafnarbyggð 14a

KOMDU Í FÓTBOLTA

Egilsstaðir

Ársverk ehf lðjuseli 5

Bílamálun Egilsstöðum ehf
Fagradalsbraut 21-23

Bókráð, bókhald og ráðgjöf ehf Miðvangi 2-4

Gistihúsið Egilsstöðum

Gróðrarstöðin Barri ehf Valgerðarstöðum 4

Hitaveita Egilsstaða og Fella ehf Einhleypingi 1

Miðás ehf Miðási 9

PV-pípulagnir ehf Lagarbraut 4

Skógrækt ríkisins Miðvangi 2

Skrifstofuþjónusta Austurlands ehf
Fagradalsbraut 11

Ökuskóli Austurlands sf Lagarfelli 11

Seyðisfjörður

Gullberg ehf, útgerð Hafnargötu 47

Seyðisfjarðarkaupstaður Hafnargötu 44

Stjörnuhlástur ehf Fjardargötu 1

Reyðarfjörður

AFL - Starfsgreinafélag Búdareyri 1
Félag opinberra starfsmanna á Austurlandi
Stekkjarekku 8

Hárstofa Sigríðar ehf Austurvegi 20a

Launafi ehf Hrauni 3

Rafveita Reyðarfjarðar Hafnargötu 2

Tærgesen, veitinga- og gistihús

Eskifjörður

Egersund Ísland ehf Hafnargötu 2

H.S. Lækning ehf Bleiksárhlið 38

Rafkul ehf Brekkubardi 3

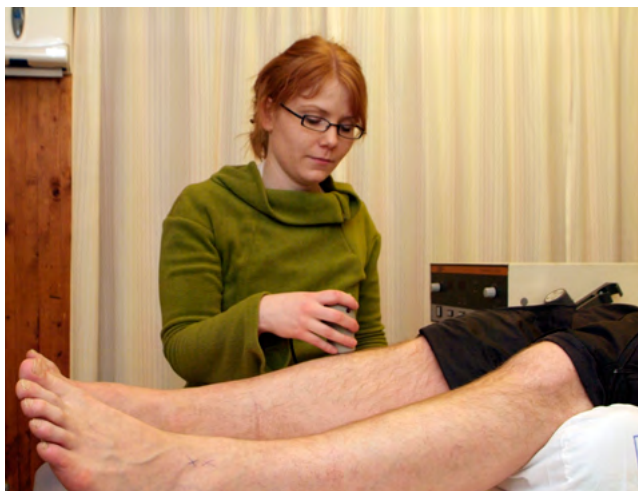
Neskaupstaður

Haki ehf verkstæði Naustahvammi 56a

Samvinnufélag útgerðamanna, Neskaupstað
Hafnarbraut 6

Síldarvinnslan hf Hafnarbraut 6

Verkmenntaskóli Austurlands Mýrargötu 10

Öll samskipti manna einkennast af einhvers konar tjáskiptum, hvort sem er í riti, í tali, með svipbrigðum eða á annan hátt

Í hnotskurn mynda örugg tilfinningatengsl barns við foreldra/umönnunaraðila ákveðinn grunn hvað varðar tilfinninga- og félagsþroska síðar á ævinni. Barnið lærir í þessu fyrsta samspili bæði traust og ást á báða vegu, þ.e. upplifir að vera elskað og að treysta, tekur það til sín og myndar sjálft tilfinninguna á móti.

Samskipti og tjáning síðar á ævinni

Við eigum nær stöðugt í samskiptum við aðra. Hegðun okkar og samskiptavenjur eru aldrei nákvæmlega eins í mismunandi aðstæðum. Mannleg samskipti fela í sér bæði orð og athafnir, m.a. ýmis viðbrögð sem við sýnum við orðum og hegðun annarra og sem aðrir sýna við orðum og gerðum okkar. Viðmið samfélagsins og tíðarandi hvers tíma móta að nokkru leyti samskipti okkar, við lærum hvað má og hvað er ekki viðeigandi. Í samskiptum við aðra gilda oft ákveðnar fyrirfram gefnar reglur. Við vitum t.d. hvernig við högum okkur í leikhúsi og öðrum fastmótuðum aðstæðum. Við vitum hvernig við getum talað við og treyst þeim sem við þekkjum vel og eru okkur nánir. Við vitum oft nokkurn veginn um viðbrögð annarra. Hugtakið tjáskipti vísar til gagnkvæmni þess að tjá sig og að taka við tjáningu. Við notum oft látbragð til að leggja áherslu á orð okkar og þannig eru tjáskipti með og án orða yfirleitt samofin í daglegum samskiptum manna.

Í öllum venjulegum samskiptum felst einhvers konar samkomulag milli fólks um hvað sé að gerast. Þegar einhver réttir okkur höndina finnst okkur líklegt að hann vilji heilsa okkur með handabandi. En þó flestir skilji og fari eftir hinum almennu leikreglum samfélagsins, þá upplifir fólk og skynjar atburði og orðræður á mismunandi hátt. Sumir eru mjög leiknir í að lesa í aðstæður og hvað er við hæfi, meðan aðrir geta komið sér í vanda vegna þess að þeir eru ekki eins færir að lesa í aðstæður.

Leiðir sem menn nota til að tjá sig eru nær óteljandi. Öll samskipti manna einkennast af einhvers konar tjáskiptum, hvort sem er í riti, í tali, með svipbrigðum eða á annan hátt. Við sendum stöðugt frá okkur merki sem fólk í kringum okkur túlkar og á sama hátt túlkum við orð, hegðun og fas annarra. Tungumál eru undirstaða félagslegra samskipta. Við skiljum merkingu þess sem sagt er, þó það liggi ekki beint í orðunum. Við lærum að lesa milli línanna og túlka raddblæ og líkamstjáningu. Stór hluti þess sem við viljum koma öðrum í skilning um, getur komist til skila án orða. Látbragð er eins og annað líkamsmál notað til að fylla upp í samtal og undirstrika þýðingarmikil atriði sem ekki eru sögð í orðum. Látbragð er breytilegt eftir menningarsvæðum og tíðaranda. Svipbrigði og látbragð eru greinilegustu boðin án orða, en einnig getur skipt máli fyrir túlkun viðmælandans fjarlægð milli viðkomandi, þögn og hreyfingar.

Samskipti/tjáskipti eru leið til skilnings en því miður oft einnig leið til misskilnings. Það sem við sendum frá okkur er oft á tíðum mistúlkað. Það er m.a. orsök ágreinings og átaka milli hópa og einstaklinga. Það er mikilvægt að fólk geri sér grein fyrir að aðrir geta verið með aðra skoðun og að skoðun annarra sé virt þó að hún samræmist ekki eigin skoðun. Það er líka mikilvægt að gera sér grein fyrir hvernig við bregðumst við öðrum og hvað það er sem kemur okkur úr jafnvægi. Það er mikilvægt að geta brugðist við tilfinningum annarra án þess að komast úr jafnvægi með sínar eigin tilfinningar.

Í samskiptum eða samræðum reynir fólk að ná ásættanlegu jafnvægi bæði hvað varðar stjórn samskiptanna og innleið þeirra. Þetta getur reynst erfitt en oft er jafnræði í samskiptum t.d. milli vina á góðri stund. Misskipt stjórn í samskiptum getur ráðist af hlutverkum þeirra sem í hlut eiga, t.d. kennara og nemanda, lækni og sjúklings. Oft ræðst þó stjórnin af framkomu þeirra sem í hlut eiga.

Einkenni þess sem reynir að ná stýrandi hlutverki í samskiptum er ákveðin yfirgangssemi, t.d. að grípa fram í, tala mikið, látbragð og fas sem gefur til kynna að maður hafi yfirhöndina auk yfirlætislegs orðalags. Sá sem stendur á sínu í samskiptum hvað sem það kostar er líklegri til að særa aðra og ganga á rétt annarra en sá sem virðir skoðanir og rétt annarra en stendur samt á sinni skoðun og rökstyður sitt mál. Einkenni þess sem hefur víkjandi hlutverk í samskiptum er að láta undan í samskiptum, standa ekki á eigin rétti og virða ekki eigin skoðanir nægjanlega. Í hvorugu tilvikinu er um jafnvægi/jafnræði að ræða í samskiptunum og þau þ.a.l. líklegri til misskilnings og vanlíðunar.

Ábyrg og ánægjuleg samskipti eiga sér stað þegar við berum ábyrgð á því sem við segjum og gerum en tökum einnig ábyrgð á því hvernig við túlkum orð og hegðun annarra.

Að kunna að hlusta er lykillinn að mannlegum samskiptum, hvort sem um er að ræða ágreining eða ánægjulegar samræður. Besta leiðin til að sannfæra aðra er að nota eyrun – að hlusta. Virk hlustun felur í sér m.a. að horfa á viðmælanda sinn, að sýna áhuga og lesa í svipbrigði og raddblæ, spyrja uppbyggilegra og hvetjandi spurninga, að grípa ekki fram í og taka undir og gefa þannig til kynna að maður sé að hlusta.

Með því að læra og skilja og virða á hve marga vegu við erum mismunandi og ólík verða öll samskipti ánægjulegri og meira jafnvægi og jafnræði ríkir í samskiptum. 🌟

Byggt á fyrirlesturum úr Gedheilsuskóla Reykjalundar

Ítarefni/heimildir:

Árin sem enginn man – Sæunn Kjartansdóttir

Fyrstu 1000 dagarnir – Sæunn Kjartansdóttir

The development of the person – L. Alan Sroufe

Stöðvarfjörður

Brekkan - Verslun og veitingastofa
Fjarðarbraut 44

Djúpivogur

Við Voginn ehf Vogalandi 2

Höfn í Hornafirði

Bókhaldstofan ehf Krossreyjarveg 17
Ferðapjónustan Árnanes Árnanesi 5
Ferðapjónustan Gerði Suðursveit
Funi ehf, sorphreinsun Ártúni
Króm og hvítt ehf Álaleiru 7
Skinney-Þinganes hf Krosses
Sveitafélagið Hornafjörður Hafnarbraut 27
Uggi SF-47 Fiskhóli 9
Vélsmiðjan Foss ehf Ófeigstanga 15
Þingvæð ehf, byggingaverktakar Tjarnarbrú 3
Prastarhóll ehf Kirkjubraut 10

Selfoss

Árvirkinn ehf Eyravegi 32
Bífreidaverkstæðið Klettur ehf Hrísmýri 3
Bókaútgáfan Björk Birkivöllum 30
Brandugla s/f, þýðingar Erlurima 8
Búnaðarfélag Grafingshrepps Villingavatni
Eðalbyggingar ehf Gagnheiði 61
Flóahreppur Þingborg
Foss stéttarfélag í almannapjónustu
Austurvegi 38
Gardyrkjústöðin Engi
Reykholti Biskupstungum
Gesthús Selfossi, gistihaus og tjaldsvæði
Engjavegi 56
Grimsnes og Grafingshreppur
Stjórnsluhúsinu Borg
Hárgreidslustofan Österby Austurvegi 33-35
Hjá Maddy ehf Eyravegi 27
Hótel Gullfoss Brattholti
Jardverksþjónustan ehf Stekkholti 10
Jeppasmiðjan ehf Ljónsstöðum
Landstólpi ehf Gunnbjarnarholti
Máttur sjúkrahjálfun ehf Gagnheiði 65
Mjólnir, vörubílstjórastofa Hrísmýri 1
Set ehf, röraverksmiðja Eyravegi 41

Stíflupjónusta Suðurlands Miðtúni 14
Tré og straumar ehf Björnskoti
Veidisport ehf Miðengi 7
Vélapjónusta Ingvars Gagnheiði 45

Hveragerði

Gardyrkjústöð Ingibjargar Heiðmörk 38
Heilsustofnun NLFÍ - heilsustofnun.is
Grænumörk 10
Hverablóm ehf blóma- og gjafavörverslun
Sunnmörk 2
Kjörís ehf Austurmörk 15
Raftaug ehf Borgarheiði 11h

Þorlákshöfn

Bergverk ehf Heinabergi 21
Hreingeringarþjónusta Suðurlands ehf
Klébergi 13
Meitillinn veitingahús Selvogsbraut 41
Þorlákshafnarhöfn

Ölfus

Eldhestar ehf Völlum
Ferðapjónustan Núpum Núpastig 6
Garpar ehf Reykjakoti 2
Gljúfurhústaðir ehf Gljúfri
Ölfusverk ehf Grásteini

Flúðir

Hrunamannahreppur
Íslenskt grænmeti Melum

Hella

Bilaverkstæðið Raudalæk ehf Lækjarbraut 4
Hestheimar ferðapjónustubýli-www.
hestheimar.is
Hestvit ehf Árbakka
Íslenskar hestaferðir ehf Ási 1
Kanslarinn veitingahús Dynskálum 10
Verkalýðsfélag Suðurlands Suðurlandsvegi 3
Þvottahúsið Raudalæk ehf Raudalæk

ÞÓRÞÓR ÞÓRÞÓR

VIÐ STYÐJUM ÞIG!

STOD sérfræðingar í
hjálpartækjum

KYNNTU ÞÉR VEFINN OKKAR - WWW.STOD.IS

| Trönuhrauni 8 | 220 Hafnarfirði | Sími 565 2885 | www.stod.is | stod@stod.is

Hvolsvöllur

Ásriki ehf Ásgarði
Gestastofan Þorvaldseyri
Héraðsbókasafn Rangæinga Vallarbraut 16
Kvenfélagið Freyja
Rafverksæði Ragnars ehf Ormsvellir 10B

Vík

Hóptferðabílar Suðurlands sf Mánabraut 14
Mýrdælur ehf Suðurvíkurvegi 2

Kirkjubæjar- klaustur

Búval ehf - Kirkjubæjarklaustur lójuvöllum 3
Geirland ehf, hótél- og veitingarekstur
Icelandair Hótel Klaustur Klausturvegi 6

Vestmannaeyjar

Bíla- og vélaverkstæðið Nethamar ehf
Flötum 31
Bílaverkstæði Sigurjóns Flötum 20
Bókasafn Vestmannaeyja Safnahúsinu
Bragginn sf, bílaverkstæði Flötum 20
D.P.H ehf, sjúkrahjálfun Hólagötu 12
Eyjaprent hf Strandvegi 47
Hótel Vestmannaeyjar Vestmannabraut 28
Karl Kristmanns, umboðs- og heildverslun
Ofanleitisvegi 15-19
Kranabílaþjónustan ehf Strandvegi 97
Kráin ehf Bóðaslóð 12
Langa ehf Eiðisvegi 5
Miðstöðin ehf Strandvegi 30
Rannsóknarþjónustan V.M. Strandvegi 50
Skýlið Fríðarhöfn
Teiknistofa Páls Zóphóníassonar ehf
Kirkjuvegi 23
Tölvun ehf Strandvegi 51
Útgerðarfélagið Mór ehf Illugagötu 46
Vélaverkstæðið Þór ehf Nordursundi 9
Vinnustöðin hf Hafnargötu 2
Þekkingarsetur Vestmannaeyja Strandvegi 50

Kvíði

Rósa María Guðmundsdóttir
geðhjúkrunarfræðingur Reykjalundi

Inga Hrefna Jónsdóttir
sálfræðingur Reykjalundi

Kvíði er edlileg tilfinning bæði hjá börnum og fullorðnum. Hann tengist yfirleitt nýrri reynslu og því sem er óþekkt eins og að byrja í skóla, nýrri vinnu eða að eignast barn. Einnig getum við fundið fyrir kvíða þegar við þurfum að gera eitthvað sem veldur okkur óöryggi. Mikilvægt er að hafa í huga að ef kvíðinn er í hófi og undir góðri stjórn er hann jákvæður og getur hjálpað okkur að nýta betur hæfileika okkar og getu. Einnig getur kvíðinn hjálpað okkur að bregðst hratt við ef þörf er á og forðast raunverulegar hættur eins og í umferðinni. Aftur á móti er lítið á kvíða sem vanda þegar hann er meira eða minna stöðugur eða ekki í samhengi við aðstæður. Þegar kvíðinn er farinn að hafa hamlandi áhrif á daglegt líf og lífs-gæði er talað um að viðkomandi sé með kvíðaröskun.

Ekki er óalgengt að fólk óttist að það sé með einhvern líkamlegan sjúkdóm eða það sé að missa tökin

Kvíðaraskanir

Kvíðaraskanir eru algengt vandamál og er tíðni þeirra hér á landi talin svipuð og í nágrannalöndum okkar. Áætla má að tæplega fjórðungur Íslendinga fái kvíðaröskun einhvern tíma á ævinni.

Kvíðaröskunum er skipt niður eftir edli og einkennum í fælni, kvíðaköst (með eða án viðáttufælni), almennan kvíða, áfallastreitu og árættu og þráhyggju. Með fælni er átt við óraunhæfan ótta sem veldur því að viðkomandi forðast ákveðnar aðstæður, hluti eða atferli. Fælni getur komið fram í erfiðleikum með að vera innan um annað fólk (félagsfælni), sem hræðsla við að vera einn á berangri eða innilokun (við-

áttufælni) eða beinst að ákveðnum hlutum eða aðstæðum eins og flugvélum, lyftum og kóngulóm (sértæk fælni). Kvíði getur einnig fylgt fjölmörgum sjúkdómum bæði andlegum og líkamlegum.

Hvað veldur kvíða?

Það er mjög einstaklingsbundið hvað við þolum mikla streitu en algengt er að kvíði komi fram í tengslum við langvarandi streitu og álag. Talið er að það sé einkum tvennt sem orsaki kvíða. Annars vegar eru það **ytri þættir** eins og atburðir, aðstæður eða kröfur sem þarf að mæta hvort sem þær koma frá okkur sjálfum eða umhverfinu og hins vegar **viðbrögð** okkar við þessu áreiti, það er að segja hvernig við upplifum og túlkum það sem er að gerast.

Einkenni kvíða

Miklum kvíða fylgja yfirleitt sterk líkamleg einkenni og tilfinningar en kvíðinn hefur einnig áhrif á athygli, einbeitingu, félagslega þátttöku og fleira. Ekki er óalgengt að fólk óttist að það sé með einhvern líkamlegan sjúkdóm eða það sé að missa tökin. Einnig er algengt að þeir sem eru kvíðnir óttist að líta illa út í augum annarra og verða sér til skammar.

Hvað viðheldur kvíða?

Flestum er það mikilvægt að ráða við aðstæður en þeir sem eru kvíðnir eiga margir sameiginlegt að gera miklar kröfur til sín, hafa lítið sjálfstraust og eru fullvissir um vanmátt sinn til að takast á við hlutina. Þeim hættir til að meta fjölmargar aðstæður sem ógnvekjandi, hættulegar eða erfiðar, það er að segja ofmeta hættuna en vanmeta bjargráð sín og getu. Venjulegir hlutir eins og að vera innan um margt fólk eða fara út í búð virðast meira ógnvekjandi en þeir eru í raun og veru og þetta ofmat setur í gang kvíðaferli eða vítahring sem getur verið erfiðt að stöðva.

Talið er að það séu kvíðatengdar hugsanir sem viðhalda kvíðanum en það eru einkum hugsanir um:

- Aðstæður sem enda illa
- Hugsanir um kvíða og líkamleg einkenni
- Hugsanir tengdar litlu sjálfstrausti

Þjargráð og meðferð

Ef þú telur að þú þjáist af kvíða skaltu leita þér hjálpar og fá upplýsingar um eðli og meðferð. Mikilvægt er að bera kvíðann ekki einn og hafðu hugfast að reynsla þín getur orðið öðrum gagnleg. Meðferð við kvíða er mismunandi eftir eðli og alvarleika og við vissar tegundir kvíða getur lyfjameðferð verið hjálpleg. Ýmis konar önnur meðferðarform hafa reynst gagnleg og má þar nefna hugræna atferlismeðferð þar sem er unnið með hugsanir, líðan og atferli. Í stórum dráttum felst meðferðin í þremur skrefum:

1. Að koma auga á kvíðavekjandi hugsanir
2. Að finna raunhæfari og hjálplegri hugsanir
3. Að prófa hugsanir við raunverulegar aðstæður

Stundum getur verið erfitt að koma auga á kvíðavekjandi hugsanir og margir upplifa að kvíðinn komi án fyrirvara eða eins og þrúma úr heiðskíru lofti. Staðreyndin er samt sú að áður hefur einhver hugsun eða hugsanir flogið í gegnum hugann án þess að við tökum eftir þeim. Þessar hugsanir geta verið orðnar sjálfvirkar og birtast endurtekið og ómeðvitað. Til að átta sig á þessum hugsunum er gott að skrá niður aðstæður þegar maður finnur finnur fyrir ótta eða kvíða. Best er að skrá sem fyrst eða um leið og tækifæri gefst. Gott er að spyrja sig spurninga eins og Hvar var ég? Hvað var ég að gera? Með hverjum var ég? Hvað gerðist?

Næsta skrefið er síðan að vinna áfram með kvíðavekjandi hugsanir, finna rök gegn þeim eða raunhæfari hugsanir. Þá getur verið hjálplegt að spyrja sig: Hvað styður þessar

Kvíði er eðlileg tilfinning og hluti af daglegu lífi, hann er eðlilegt viðbragð og jákvætt afl í lífsbaráttunni

hugsanir? Eru aðrar skýringar mögulegar? Hvað er það versta sem gæti gerst? Oft er líka auðveldara að sjá fleiri hliðar á vandamálum annarra. Það að finna út hvaða ráð þú gæfir vini þínum getur auðveldað þér að sjá fleiri hliðar á vandanum og nýjar lausnir.

Markmiðið er ekki að verða laus við kvíða heldur að læra að bregðast við honum á annan hátt og auka þannig þátttöku í lífinu og lífsgæði. Að ná tökum á kvíða tekur tíma og getur verið mikil vinna. Mikilvægt er að byrja á því sem er ekki of erfitt og aðlaga aðstæður og hraða að þínum þörfum. Þegar einum áfanga er náð er síðan farið í þann næsta. Stundum þarf að fara út í aðstæður (berskjöldun) til að fara í gegnum kvíðann til að upplifa að við ráðum við hlutina þó þeir virðist hættulegir eða ógnvekjandi. Máltækið æfingin skapar meistaran á vel við þegar verið er að vinna með kvíða. Komid hefur í ljós ►

TENA

RV.is

Fagleg og persónuleg þjónusta

Við leiðbeinum skjólstæðingum Sí, einstaklingum með þvagleka og aðstandendum þeirra og veitum ráðgjöf varðandi hjúkrunarvörur.

	4-6 dl 0-0.5 dl 0.5-1 dl 1-1.5 dl 1.5-2 dl 2-4 dl 4-8 dl 8-11 dl 11-14 dl 14-18 dl 18-24 dl 24-30 dl 30-36 dl 36-42 dl 42-48 dl 48-54 dl 54-60 dl 60-66 dl 66-72 dl 72-78 dl 78-84 dl 84-90 dl 90-96 dl 96-102 dl 102-108 dl 108-114 dl 114-120 dl 120-126 dl 126-132 dl 132-138 dl 138-144 dl 144-150 dl 150-156 dl 156-162 dl 162-168 dl 168-174 dl 174-180 dl 180-186 dl 186-192 dl 192-198 dl 198-204 dl 204-210 dl 210-216 dl 216-222 dl 222-228 dl 228-234 dl 234-240 dl 240-246 dl 246-252 dl 252-258 dl 258-264 dl 264-270 dl 270-276 dl 276-282 dl 282-288 dl 288-294 dl 294-300 dl 300-306 dl 306-312 dl 312-318 dl 318-324 dl 324-330 dl 330-336 dl 336-342 dl 342-348 dl 348-354 dl 354-360 dl 360-366 dl 366-372 dl 372-378 dl 378-384 dl 384-390 dl 390-396 dl 396-402 dl 402-408 dl 408-414 dl 414-420 dl 420-426 dl 426-432 dl 432-438 dl 438-444 dl 444-450 dl 450-456 dl 456-462 dl 462-468 dl 468-474 dl 474-480 dl 480-486 dl 486-492 dl 492-498 dl 498-504 dl 504-510 dl 510-516 dl 516-522 dl 522-528 dl 528-534 dl 534-540 dl 540-546 dl 546-552 dl 552-558 dl 558-564 dl 564-570 dl 570-576 dl 576-582 dl 582-588 dl 588-594 dl 594-600 dl 600-606 dl 606-612 dl 612-618 dl 618-624 dl 624-630 dl 630-636 dl 636-642 dl 642-648 dl 648-654 dl 654-660 dl 660-666 dl 666-672 dl 672-678 dl 678-684 dl 684-690 dl 690-696 dl 696-702 dl 702-708 dl 708-714 dl 714-720 dl 720-726 dl 726-732 dl 732-738 dl 738-744 dl 744-750 dl 750-756 dl 756-762 dl 762-768 dl 768-774 dl 774-780 dl 780-786 dl 786-792 dl 792-798 dl 798-804 dl 804-810 dl 810-816 dl 816-822 dl 822-828 dl 828-834 dl 834-840 dl 840-846 dl 846-852 dl 852-858 dl 858-864 dl 864-870 dl 870-876 dl 876-882 dl 882-888 dl 888-894 dl 894-900 dl 900-906 dl 906-912 dl 912-918 dl 918-924 dl 924-930 dl 930-936 dl 936-942 dl 942-948 dl 948-954 dl 954-960 dl 960-966 dl 966-972 dl 972-978 dl 978-984 dl 984-990 dl 990-996 dl 996-1002 dl 1002-1008 dl 1008-1014 dl 1014-1020 dl 1020-1026 dl 1026-1032 dl 1032-1038 dl 1038-1044 dl 1044-1050 dl 1050-1056 dl 1056-1062 dl 1062-1068 dl 1068-1074 dl 1074-1080 dl 1080-1086 dl 1086-1092 dl 1092-1098 dl 1098-1104 dl 1104-1110 dl 1110-1116 dl 1116-1122 dl 1122-1128 dl 1128-1134 dl 1134-1140 dl 1140-1146 dl 1146-1152 dl 1152-1158 dl 1158-1164 dl 1164-1170 dl 1170-1176 dl 1176-1182 dl 1182-1188 dl 1188-1194 dl 1194-1200 dl 1200-1206 dl 1206-1212 dl 1212-1218 dl 1218-1224 dl 1224-1230 dl 1230-1236 dl 1236-1242 dl 1242-1248 dl 1248-1254 dl 1254-1260 dl 1260-1266 dl 1266-1272 dl 1272-1278 dl 1278-1284 dl 1284-1290 dl 1290-1296 dl 1296-1302 dl 1302-1308 dl 1308-1314 dl 1314-1320 dl 1320-1326 dl 1326-1332 dl 1332-1338 dl 1338-1344 dl 1344-1350 dl 1350-1356 dl 1356-1362 dl 1362-1368 dl 1368-1374 dl 1374-1380 dl 1380-1386 dl 1386-1392 dl 1392-1398 dl 1398-1404 dl 1404-1410 dl 1410-1416 dl 1416-1422 dl 1422-1428 dl 1428-1434 dl 1434-1440 dl 1440-1446 dl 1446-1452 dl 1452-1458 dl 1458-1464 dl 1464-1470 dl 1470-1476 dl 1476-1482 dl 1482-1488 dl 1488-1494 dl 1494-1500 dl 1500-1506 dl 1506-1512 dl 1512-1518 dl 1518-1524 dl 1524-1530 dl 1530-1536 dl 1536-1542 dl 1542-1548 dl 1548-1554 dl 1554-1560 dl 1560-1566 dl 1566-1572 dl 1572-1578 dl 1578-1584 dl 1584-1590 dl 1590-1596 dl 1596-1602 dl 1602-1608 dl 1608-1614 dl 1614-1620 dl 1620-1626 dl 1626-1632 dl 1632-1638 dl 1638-1644 dl 1644-1650 dl 1650-1656 dl 1656-1662 dl 1662-1668 dl 1668-1674 dl 1674-1680 dl 1680-1686 dl 1686-1692 dl 1692-1698 dl 1698-1704 dl 1704-1710 dl 1710-1716 dl 1716-1722 dl 1722-1728 dl 1728-1734 dl 1734-1740 dl 1740-1746 dl 1746-1752 dl 1752-1758 dl 1758-1764 dl 1764-1770 dl 1770-1776 dl 1776-1782 dl 1782-1788 dl 1788-1794 dl 1794-1800 dl 1800-1806 dl 1806-1812 dl 1812-1818 dl 1818-1824 dl 1824-1830 dl 1830-1836 dl 1836-1842 dl 1842-1848 dl 1848-1854 dl 1854-1860 dl 1860-1866 dl 1866-1872 dl 1872-1878 dl 1878-1884 dl 1884-1890 dl 1890-1896 dl 1896-1902 dl 1902-1908 dl 1908-1914 dl 1914-1920 dl 1920-1926 dl 1926-1932 dl 1932-1938 dl 1938-1944 dl 1944-1950 dl 1950-1956 dl 1956-1962 dl 1962-1968 dl 1968-1974 dl 1974-1980 dl 1980-1986 dl 1986-1992 dl 1992-1998 dl 1998-2004 dl 2004-2010 dl 2010-2016 dl 2016-2022 dl 2022-2028 dl 2028-2034 dl 2034-2040 dl 2040-2046 dl 2046-2052 dl 2052-2058 dl 2058-2064 dl 2064-2070 dl 2070-2076 dl 2076-2082 dl 2082-2088 dl 2088-2094 dl 2094-2100 dl 2100-2106 dl 2106-2112 dl 2112-2118 dl 2118-2124 dl 2124-2130 dl 2130-2136 dl 2136-2142 dl 2142-2148 dl 2148-2154 dl 2154-2160 dl 2160-2166 dl 2166-2172 dl 2172-2178 dl 2178-2184 dl 2184-2190 dl 2190-2196 dl 2196-2202 dl 2202-2208 dl 2208-2214 dl 2214-2220 dl 2220-2226 dl 2226-2232 dl 2232-2238 dl 2238-2244 dl 2244-2250 dl 2250-2256 dl 2256-2262 dl 2262-2268 dl 2268-2274 dl 2274-2280 dl 2280-2286 dl 2286-2292 dl 2292-2298 dl 2298-2304 dl 2304-2310 dl 2310-2316 dl 2316-2322 dl 2322-2328 dl 2328-2334 dl 2334-2340 dl 2340-2346 dl 2346-2352 dl 2352-2358 dl 2358-2364 dl 2364-2370 dl 2370-2376 dl 2376-2382 dl 2382-2388 dl 2388-2394 dl 2394-2400 dl 2400-2406 dl 2406-2412 dl 2412-2418 dl 2418-2424 dl 2424-2430 dl 2430-2436 dl 2436-2442 dl 2442-2448 dl 2448-2454 dl 2454-2460 dl 2460-2466 dl 2466-2472 dl 2472-2478 dl 2478-2484 dl 2484-2490 dl 2490-2496 dl 2496-2502 dl 2502-2508 dl 2508-2514 dl 2514-2520 dl 2520-2526 dl 2526-2532 dl 2532-2538 dl 2538-2544 dl 2544-2550 dl 2550-2556 dl 2556-2562 dl 2562-2568 dl 2568-2574 dl 2574-2580 dl 2580-2586 dl 2586-2592 dl 2592-2598 dl 2598-2604 dl 2604-2610 dl 2610-2616 dl 2616-2622 dl 2622-2628 dl 2628-2634 dl 2634-2640 dl 2640-2646 dl 2646-2652 dl 2652-2658 dl 2658-2664 dl 2664-2670 dl 2670-2676 dl 2676-2682 dl 2682-2688 dl 2688-2694 dl 2694-2700 dl 2700-2706 dl 2706-2712 dl 2712-2718 dl 2718-2724 dl 2724-2730 dl 2730-2736 dl 2736-2742 dl 2742-2748 dl 2748-2754 dl 2754-2760 dl 2760-2766 dl 2766-2772 dl 2772-2778 dl 2778-2784 dl 2784-2790 dl 2790-2796 dl 2796-2802 dl 2802-2808 dl 2808-2814 dl 2814-2820 dl 2820-2826 dl 2826-2832 dl 2832-2838 dl 2838-2844 dl 2844-2850 dl 2850-2856 dl 2856-2862 dl 2862-2868 dl 2868-2874 dl 2874-2880 dl 2880-2886 dl 2886-2892 dl 2892-2898 dl 2898-2904 dl 2904-2910 dl 2910-2916 dl 2916-2922 dl 2922-2928 dl 2928-2934 dl 2934-2940 dl 2940-2946 dl 2946-2952 dl 2952-2958 dl 2958-2964 dl 2964-2970 dl 2970-2976 dl 2976-2982 dl 2982-2988 dl 2988-2994 dl 2994-3000 dl

Ráðgjöf og úrræði vegna þvagleka

Hafðu samband og við sendum þér TENA bæklinginn.

Rekstrarvörur
– fyrir þig og þinn vinnustað

Réttarhálsi 2 • 110 Reykjavík
Sími: 520 6666 • sala@rv.is • rv.is

Margir upplifa að kvíðinn komi án fyrirvara eða eins og þruma úr heiðskíru lofti.

að því meira sem fólk æfir sig því meiri árangri nær það og það sem meira er, árangurinn heldur áfram eftir að eiginlegri meðferð er hætt. Gott er að hafa í huga að hraður hjartsláttur sem fylgir kvíða er ekki hættulegur þó hann sé óþægilegur og að vanlíðanin gengur yfir.

Margir aðrir þættir geta stuðlað að betri líðan og dregið úr kvíða. Nefna má slökun, hugleiðslu og núvitund. Þegar slökun er notuð á árangursríkan hátt hægist á öndun og hjartslætti, blóðþrýstingur lækkar og vöðvaspenna minnkar. Með því að stunda slökun reglulega er hægt að draga úr innri spennu sem skilar sér í betri andlegri líðan og hjálpar til að takast betur á við ýmiss konar áreiti og kvíða í daglegu lífi. Aftur á móti er ekki mælt með að nota slökun í kvíðavekjandi aðstæðum. Einnig er mikilvægt að skipuleggja tíma sinn vel, nota jákvætt sjálfstal og hafa reglu á svefni og svefnvenjum. Reglubundin hreyfing og hollt og gott mataræði skilar sér líka í betri líðan

bæði andlega og líkamlega. Ekki má heldur gleyma félagslega þættinum, en fátt er dýrmætara en að eiga góða fjölskyldu og vini sem hægt er að leita til bæði á góðum og erfiðum stundum.

Samantekt

Kvíði er eðlileg tilfinning og hluti af daglegu lífi. Hann er eðlilegt viðbragð við áreiti og jákvætt afl í lífsbaráttunni. Aftur á móti getur kvíðinn snúist upp í andhverfu sína þegar hann er orðinn of mikill og farinn að hafa áhrif á daglegt líf og lífsgæði. Hægt er að læra aðferðir til að draga úr og ná betri stjórn á kvíða. 🌱

Heimildir/ítarefni:

- Fennell, M. og Butler, G. (2005). **Að takast á við kvíða** (Gunnhildur L. Marteinsdóttir, Inga Hrefna Jónsdóttir og Oddi Erlingsson þýddu). Reykjavík: Félag um hugræna atferlismeðferð. (Upphaflega gefin út 1985).
- Inga Hrefna Jónsdóttir, Rósa María Guðmundsdóttir, Vera Siemsen og Þórunn Gunnarsdóttir (Ritstj.) (2010). **HAM Handbók um hugræna atferlismeðferð** (6. útgáfa). Mosfellsbæ: Reykjalundur endurhæfingarmiðstöð. Einnig má nálgast bókina á vefsíðunni: ham.reykjalundur.is
- Sóley Dröfn Davíðsdóttir (2014). **Náðu tökum á kvíða, fælni og áhyggjum**. Reykjavík: Edda
- Stuart, G.W. (2013). **Principles and Practice of Psychiatric Nursing** (10. útgáfa). St. Louis: Elsevier.

Skoðið ávallt
leiðbeiningar um
notkun lyfsins

Ræðst gegn verkjum

Paratabs®

– Öflugur verkjabani!

Notkunarsvið: Paratabs inniheldur virka efnið parasetamól 500 mg. Paratabs er verkjastillandi og hitalækkandi lyf. Lyfið er m.a. notað við höfuðverk, tannverk, tíðaverk, voðaverk og hita. **Skömmtun:** Fullorðnir og unglingar sem eru 50 kg eða þyngri: 1 til 2 töflur á 4 til 6 klst. fresti eftir þörfum, að hámarki 6 töflur/3 g á dag. Börn og unglingar sem eru 43-50 kg að þyngd: 1 tafla á 4 klst. fresti eftir þörfum, að hámarki 5 töflur/2,5 g á dag. Börn sem eru 34-43 kg að þyngd: 1 tafla á 6 klst. fresti eftir þörfum, að hámarki 4 töflur/2 g á dag. Börn sem eru 26-34 kg að þyngd: ½ tafla á 4 klst. fresti eða 1 tafla á 6 klst. fresti eftir þörfum, að hámarki 3 töflur/1,5 g á dag. Paratabs 500 mg er ekki ætlað börnum sem eru innan við 26 kg. **Varúðarreglur:** Þeir sem hafa ofnæmi fyrir parasetamóli eða einhverju hjálparefnanna eiga ekki að nota lyfið. Gæta skal varúðar hjá sjúklingum með skerta lifrar- og nýrnastarfsemi, samhliða meðferð með lyfjum sem hafa áhrif á á lifrarstarfsemi, skort á glúkósa-6-fosfatdehýdrógenasa, rauðalosblóðleysi, ofnotkun áfengis, ofþornun og langvarandi vannæringu. Fordæst skal samhliða notkun Paratabs og áfengis. Paratabs á ekki að nota samtímis öðrum lyfjum sem innihalda parasetamól. Ef teknir eru stærri skammtar en ráðlagðir hámarksskammtar á sólarhring er hætt við alvarlegum lifrarskemmdum. Langvarandi notkun getur valdið alvarlegum og tíðum höfuðverkjum. Gæta skal varúðar hjá sjúklingum með astma, sem eru næmir fyrir acetylsalicylsýru. Ef hár hiti eða einkenni sýkingar eru enn til staðar eftir meðferð í meira en 3 daga, eða ef verkur er enn til staðar eftir meðferð í meira en 5 daga, skal leita til læknis. **Meðganga og brjóstgjöf:** Nota má Paratabs í ráðlögðum skömmtum á meðgöngu eða samhliða brjóstgjöf. **Aukaverkanir:** Parasetamól polist almennt vel, aukaverkanir eru sjaldgæfar ef ráðlögðum skömmtum er fylgt. Ekki taka meira en ráðlagðan skammt. Athugið að hærri skammtar en ráðlagðir eru geta valdið mjög alvarlegum lifrarskemmdum. **Lesið vandlega leiðbeiningar sem fylgja lyfinu.** Geymið þar sem börn hvorki ná til né sjá. Actavis Group PTC ehf. Mars 2015.

Actavis

Líkamleg þjálfun sem meðferðarform

Arnbjörg Guðmundsdóttir
sjúkraþjálfari Reykjalundi

Kristbjörg Helgadóttir
sjúkraþjálfari Reykjalundi

Fjöldi Íslendinga glímir við geðraskanir og ljóst er að þeim sjúkdómum fylgir oft mikil skerðing á lífsgæðum. Lífslíkur einstaklinga með alvarlegan vanda eru auk þess minni þar sem óheilbrigður lífsstíll getur haft í för með sér ýmsa líkamlega sjúkdóma.

Stöðugt samspil á sér stað milli líkama og sálar þar sem hvort hefur áhrif á annað. Aukin þekking á því samspili gerir okkur kleift að hafa jákvæð áhrif á heilsu með ýmsu móti. Undanfarin ár hefur áhugi á hreyfingu í þessu sambandi aukist mikið og á síðustu tveimur til þremur áratugum hafa fjölmargar rannsóknir verið gerðar á áhrifum líkamlegrar þjálfunar á andlega heilsu. Niðurstöður leiða í ljós jákvæð áhrif þjálfunar á þunglyndi, kvíða og streitu og einnig hefur verið sýnt fram á forvarnargildi þjálfunar í tengslum við geðsjúkdóma.

Þjálfunaraðferðir

Þjálfun er skilgreind sem skipulögð, markviss og endurtekin hreyfing sem ætlað er að bæta eða viðhalda einum eða fleiri þáttum líkamshreysti. Heilsufarslegur ávinningur þjálfunar er fjölþættur og gerir okkur betur í stakk búin að takast á við áskoranir í daglegu lífi. Auk þess að bæta andlega líðan stuðlar þjálfun að endurnýjun og viðhaldi líkamans og virkar í raun bæði sem forvörn og meðferð við ýmsum lífsstílsjúkdómum, t.d. sykursýki, hjarta- og æðasjúkdómum, offitu og stoðkerfisvanda. Til eru margar þjálfunaraðferðir en þol- og styrkþjálfun

hafa mest verið skoðaðar með tilliti til geðraskanana.

Þolþjálfun er hreyfing sem reynir á hjarta, lungu og blóðrásarkerfi, svo sem rösk ganga, hjóleiðar, skokk, o.fl. Til þess að ná þolþjálfunarálagi þarf að erfiða nokkuð og talið er nauðsynlegt að álagið nái 60-85% af hámarkspúlsi, en hann má áætla gróflega með því að draga aldur frá tölunni 220. Á þessu þjálfunarálagi er eðlilegt að hitna, svitna, mæðast og finna fyrir þreytutilfinningu. Nota má þessi líkamlegu viðbrögð til að meta ákefð þjálfunarinnar en einnig er hægt að fylgjast með púlsi með því að telja slög í slagæð í eina mínútu eða nota púlsmæli.

Dæmi: Fertugur einstaklingur:

Hámarkspúls 220 – 40 (aldur) = 180 slög/mín.

Þjálfunarpúls: 60 til 85 % af 180 er 108 til 153 slög/mín.

Hafa skal í huga að sum blóðþrýstingslækkandi lyf (svo-kallaðir betablokkerar) hafa áhrif á púlsinn á þann hátt að hann hækkar ekki eðlilega við áreynslu og þá er ekki hægt að nota hann sem viðmið!

Styrkþjálfun er hreyfing þar sem unnið er með mótstöðu á vöðva. Hægt er að iðka hana á margvíslegan máta, allt eftir getu og markmiðum hvers og eins, t.d. í líkamsræktartækjum, með handlóðum, nota vatnsmótstöðu í sundlaug eða gera æfingar með eigin líkamsþyngd. Áhrif styrkþjálfunar eru mismunandi eftir því hversu mikil mótstaða er, en vöðvar þurfa alltaf að erfiða til að auka styrk. Æskilegt er að byrja rólega, sérstaklega ef fólk er með stoðkerfisvanda, t.d. gigtarsjúkdóm eða langvinna verki og auka mótstöðu smám saman ef vel gengur.

Magn þjálfunar – hversu mikið er nóg?

Þær ráðleggingar sem stuðst er við varðandi magn þjálfunar koma m.a. frá sænsku stofnuninni Fyss (Fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling) en sú stofnun tekur m.a. saman rannsóknir um áhrif þjálfunar á fjölmarga sjúkdóma. Fyrir áhugasama er hægt að finna ýmsan fróðleik inni á heimasíðu þeirra sem er: www.fyss.se.

Reikna má með að það taki um átta til níu vikur að ná árangri, þ.e. að jákvæð áhrif á andlega líðan komi fram, en stundum upplifir fólk jákvæðar breytingar mun fyrr. Til þess

Líkamleg þjálfun bætir andlega og líkamlega líðan og virkar sem forvörn og meðferð við ýmsum lífsstílsjúkdómum

að árangur viðhaldist er auðvitað mikilvægt að þjálfunin sé reglubundin og verði hluti af daglegu lífi.

Streita og þjálfun: Streita er óumflýjanlegur þáttur í lífi nútímamannsins og streituvaldarnir margir. Í hæfilegu magni getur streita haft jákvæð áhrif í daglegu lífi, aukið einbeitingu, færni og afkastagetu. Verði hún hins vegar mikil eða langvarandi getur hún haft margskonar heilsuspillandi áhrif og m.a. leitt til þunglyndis og kvíða. Ráðlögð hreyfing til að draga úr streitueinkennum er þolþjálfun þrisvar til fimm sinnum í viku á breytilegu álagi og 8-10 styrkþjálfunaræfingar tvisvar til þrisvar sinnum í viku þar sem notaðir eru stórir vöðvahópar.

Kvíði og þjálfun: Til eru margar gerðir kvíðaraskana en rannsóknir hafa aðallega beinst að áhrifum þjálfunar á ofsakvíða (panic disorder) og almennan kvíða (general anxiety). Við ofsakvíða/felmturröskun er mælt með þolþjálfun á meðalmiklu eða miklu álagi þrisvar til fjórum sinnum í viku í að lágmarki 20 mínútur í senn. Styrkþjálfun til viðbótar hefur jafnframt gefið góðan árangur. Vardandi almennan kvíða kemur styrkþjálfun betur út þó vísbendingar séu um að þolþjálfun virki líka. Þeir sem þjáast af kvíða upplifa stundum vanlíðan við líkamlega áreynslu vegna aukinnar hjartsláttartíðni og hraðari öndunar sem minnir á kvíðaeinkennum. Með fræðslu og stuðningi kemst fólk yfirleitt yfir þessa hindrun.

Þunglyndi og þjálfun: Fleiri rannsóknir hafa verið gerðar á áhrifum þjálfunar á þunglyndi en kvíða og hefur þolþjálfun verið rannsökuð mun meira en styrkþjálfun. Mjög jákvæðar niðurstöður hafa komið fram og sýnt hefur verið fram á að sem meðferð við mildu og meðalmiklu þunglyndi getur þolþjálfun gefið svipaðan árangur og notkun gedlyfja og/eða hugrænnar atferlismeðferðar.

Samkvæmt ráðleggingum frá Fyss er æskilegt að stunda þolþjálfun að lágmarki þrisvar í viku í 30 mínútur í senn og styrkþjálfun, 8-10 æfingar, þrisvar í viku en ekki er endilega nauðsynlegt að stunda hvort tveggja. Sumar rannsóknir sem skoðuðu þolþjálfun sýndu meiri árangur ef tímalengd þjálfunar var 150 – 180 mínútur á viku, en þá var styrkþjálfun ekki stunduð jafnhliða.

Hvers vegna virkar þjálfun?

Ýmsar kenningar hafa komið fram um hvers vegna þjálfun bæti andlega líðan og líklegt er að um marga samverkandi þætti sé að ræða, allt frá lífedeisfræðilegum þáttum til félagslegra.

Líkamlegt álag örvar framleiðslu taugaboðefna í miðtauga-kerfinu, s.s. serotoninins, endorphins og dopamins, sem meðal annars eru talin stuðla að aukinni vellíðan, draga úr sársauka og bæta svefn. Við áreynslu losnar um spennu og í kjölfar álags kemur slökun.

Aðrir þættir sem taldir eru hafa áhrif tengjast breyttri hegðun og sjálfmynd. Algengt er að einstaklingar með gedraskanir verði óvirkir, dragi úr félagslegum samskiptum og hafi tilhneigingu til að einangrast. Aukin virkni og breytt hegðun sem fylgir reglulegri líkamsrækt getur rofið einangrun og haft jákvæð áhrif á hugsun og líðan. Með nýjum venjum upplifa margir að þeir hafi meiri stjórn á sínu lífi sem stuðlar að auknu sjálfstrausti og bættri sjálfmynd. Aukin félagsleg þátttaka hefur í mörgum tilfellum jákvæð áhrif og einnig getur þjálfun leitt hugann frá áhyggjum og neikvæðum hugsunum. Síðast en ekki síst hafa vel þjálfaðir einstaklingar yfirleitt meira þol gagnvart streitu í daglegu lífi en þeir sem eru í slöku formi.

Þjálfunarleiðir

Þegar verið er að breyta atferli og hegðun má búast við að það taki nokkra mánuði að festa nýjar venjur í sessi, en smám

saman verður yfirleitt auðveldara að stunda þjálfunina og hún verður jafnvel sjálfsagður hluti af daglegu lífi. Margir þurfa stuðning og aðhald til að hefja þjálfun og er stundatafla gott tæki til að halda reglu og ákveða æfingatíma einhverja daga vikunnar. Búseta, fjárhagur og meðferðartilboð hafa að sjálfsögðu áhrif á hversu mikinn stuðning hægt er að fá, en ýmsir fagaðilar gætu komið að því, t.d. sjúkrapjálfarar, íþróttافرæðingar og fleiri. Hreyfiseðill er nýtt úrræði sem verið er að koma á fót í tengslum við heilsugæsluna út um allt land. Því hagar þannig til að lækna ávísa þjálfun með svokölluðum hreyfiseðlum og í framhaldinu fær fólk tíma hjá hreyfistjóra, en hér á landi eru það sjúkrapjálfarar sem sinna því starfi. Hreyfiseðlar eru byggðir á ráðleggingum um þjálfun frá Fyss (sjá framar í grein) og má líkja við lyfseðla, en í stað þess að ávísa lyfjum er meðferðin fólgin í hreyfingu. Hjá hreyfistjórum er tekið viðtal, sett saman þjálfunaráætlun og stuðningur er síðan veittur í gegnum tölvu og síma.

Þjálfunarleiðir geta verið margskonar og best er að velja það sem fólk hefur gaman af að gera, vekur áhuga og er raunhæft. Þó æskilegt sé að hafa í huga ráðleggingar varðandi þjálfun og hreyfingu er mikilvægt að muna að allt er betra en ekkert og skynsamlegt er að byrja rólega en auka síðan álagið jafnt og þétt. Líkamleg virkni (physical activity) er einnig gríðarlega mikilvæg og er þá átt við það að vera virkur í daglegu lífi fyrir utan skipulagða þjálfun, t.d. að ganga í búðina, vinna í garðinum, nota stiga í stað lyftu og sinna heimilisstörfum.

Líkamleg þjálfun sem forvörn og meðferð hefur fyrir löngu sannað gildi sitt. Ljóst er að ef hún kæmi fram á sjónarsviðið sem lyf í töfluformi yrði það lyf afar vinsælt og eflaust það dýrasta á markaðnum víða um heim. Gefum okkur tíma fyrir heilsuna alla ævi! 🌟

Heimildir:

Fyss (Fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling) <http://www.fyss.se>

Josefsson T, Lindwall M, Archer T. Physical exercise intervention in depressive disorders: meta-analysis and systematic review. *Scand J Med Sci Sports*. 2014;24(2): 259-72.

Blumenthal JA, Babyak MA, Doraiswamy PM, Watkins L, Hoffman BM, Barbour KA, Herman S, Craighead WE, Brosse AL, Waugh R, Hinderliter A, Sherwood A. Exercise and pharmacotherapy in the treatment of major depressive disorder. *Psychosom Med* 2007;69: 587-596.

Dunn AL, Trivedi MH, Kampert JB, et al. Exercise treatment for depression. Efficacy and dose response. *Am J Prev Med*. 2005;28:1-8

Lýðheilsustöð, 2008. (Ráðleggingar um hreyfingu).

Núvitund

Anna Kristín Þorsteinsdóttir
hjúkrunarfræðingur Reykjalundi

Jóhanna Kr. Steingrimsdóttir
hjúkrunarfræðingur Reykjalundi

Núvitund er að taka eftir með ásetningi og að vera meðvit-
aður um það sem er að gerast hér og nú án þess að dæma.
Núvitundarþjálfun kennir þér að hafa meðvitaða athygli á
því sem þú tekur eftir á hverju andartaki fyrir sig. Að dvelja í
andartakinu þar sem þú mætir því sem kemur upp og viður-
kennir það.

Núvitund fær okkur til að líta á fleiri hliðar og skoða á
meðvitaðan hátt aðrar áhrifaríkari leiðir til að bregðast við
erfiðleikum eða óþægindum í lífinu. Í hvert sinn sem okkur
tekst að fanga hugsun sem kemur upp í hugann og í hvert sinn
sem við sleppum hugsun og drögum athyglina aftur að öndun-
inni eða líkamanum þá erum við að styrkja núvitund okkar.
Tilfinningar eru hluti af lífinu og hvort þær orsaka vanda eða
ekki fer eftir því hvernig við bregðumst við þeim. Viljum við að
hlutirnir séu öðruvísi en þeir eru eða leyfum við þeim að vera
nákvæmlega eins og þeir eru? Ef við bregðumst við óþægileg-
um tilfinningum með andúð þá eru allar líkur á að tilfinningin
magnist og við festumst í vanlíðan.

Rannsóknir hafa sýnt fram á að þjálfun í núvitund getur
dregið marktækt úr bakslögum hjá þeim sem hafa fengið
endurtekið þunglyndi og minnkað hættuna á næstu þung-
lyndislotu um helming. Áhrifin virðast álíka góð og þegar
notað eru þunglyndislyf. Einnig hafa rannsóknir sýnt að þjálf-
un í núvitund dragi úr streitu og kvíða.

**„Að gera“ er ástand hugans
þar sem okkur finnst að við
getum ekki hætt að reyna að
ná því fram sem við viljum
eða losnað við það sem við
viljum ekki**

Dæmi I: Þú ferð í gönguferð með ungu barni, gengur hægt og
stoppar oft. Þú sérð með augum barnsins hversu merkilegir
einfaldir hlutir eru. Þú ert að sjá eins og þú hafir aldrei séð
áður.

Dæmi II: Þú ekur leið sem þú þekkir vel, þú áttar þig
skyndilega á því að þú hefur ekki tekið eftir umhverfinu í góða
stund. Þú varst með hugann fastan í hugsunum um aðra hluti,
þú hefur ekið á „sjálfstýringunni.“

Þessi tvö dæmi sýna muninn á milli þess að lifa lífinu lifandi
hér og nú og þess að þjóta gegnum lífið, án þess að sjá, finna
bragð, lykt eða snerta á, úr sambandi við umheiminn. Oft
ökum við á „sjálfstýringu“ en við nánari skoðun þá sjáum við
að við förum líka að miklu leyti í gegnum lífið á „sjálfstýring-
unni“. Hugurinn er ekki aðgerðalaus heldur er hann að
hugsa um það sem við ætlum að gera eða hann dvelur í
dagdraumum um það sem við gætum gert. Þegar við erum á
„sjálfstýringu“ þá fer hugur okkar í vinnugír. Hann vinnur á
bak við tjöldin án þess að við vitum, samþykkið eða veljum
það. Þá er auðvelt fyrir okkur að renna inn í vanlíðan sem
getur leitt af sér næstu þunglyndislotu eða áhyggjur sem festa
okkur í kvíða. Þetta hindrar okkur í að njóta jákvæðra þátta
í lífi okkar og verður til þess að við tökum varla eftir nema
hluta af því sem gerist í lífi okkar á hverju augnabliki. Það er
eðlilegur hlutur að líða illa inn á milli en það sem festir okkur í
vanlíðan eru tilraunir okkar til að losna undan erfiðum tilfinn-
ingum sem við viljum ekki hafa. Hugurinn reynir að losa sig
við vanlíðan með því að hugsa sig úr vandanum. Þessi tilraun
okkar að losna við vanlíðan með því að hugsa okkur úr henni
getur dýpkað og lengt enn frekar vanlíðan okkar. Vandinn
liggur í því hvernig hugurinn bregst við.

Aðferðafræði vinnuhugans virkar vel þegar við leysum
vandamál eins og að byggja hús og að komast á milli staða en
þegar vandamálið snertir líðan okkar þá virkar þetta ekki eins
vel. Því vinnuhugurinn notar sömu aðferðafræði þegar við ætl-
um ná fram innri persónulegum markmiðum. Markmiðum eins
og að vera hamingjusamur, vera ekki kvíðinn, vilja ekki vera
þunglyndur. Það er hér sem það fer að halla undan fæti. Vinnu-
hugurinn þarf að hafa í huga allan tímann, hvar við erum, hvar

„Að vera“ er ástand hugans þar sem við erum í fullu sambandi við hvert andartak

við viljum vera og hvar við viljum ekki vera þar til vandamálið er leyst. Við getum hugsað okkur hugann eins og girkassa á bíl. Eins og bíll getur aðeins verið í einum gír í einu þá getur hugurinn bara verið í einum „gír“ í einu. Þetta er mikilvægt því við getum losað okkur frá þeim vanda sem „að gera“ skapar með því að fara í „annan gír“ „að skipta gírur hugans“.

Að gera

- Erum á „sjálfstýringu“
- Upplifum reynslu okkar í gegnum hugsanir
- Dveljum í því liðna eða framtíðinni
- Reynum að forðast/flýja eða losna við erfiða reynslu eða tilfinningar
- Áherslan er á bilinu á milli þess hvar við erum stödd og hvar við vildum vera
- Lítum á hugsanir sem sannleika/staðreyndir
- Áherslan á að ná ákveðnum markmiðum

Að vera

- Erum meðvitund og höfum val
- Skynjum reynslu okkar á hverju andartaki
- Erum að fullu til staðar í andartakinu
- Nálgumst erfiðleika með áhuga
- Erum ekki að meta það hvar við erum stödd. Sjáum hugsanir sem eitthvað sem fer í gegnum hugann
- Leyfum hlutunum að vera eins og þeir eru

Mikilvægt er að læra að þekkja muninn á því „að gera“ og „að vera“ í lífinu til þess að geta fært sig frá því „að gera“ í „að vera“.

Núvitund er að taka eftir með ásetningu hér og nú án þess að dæma. Á þennan hátt erum við að færa okkur frá því að gera í það að vera. Við ætlum að stíga út úr „hvírfilbyl hugans,“ vera meðvitund um upplifun okkar. Að dvelja í andartakinu hvernig sem það er, viðurkenna og sættast við það sem er.

Núvitund er í sjálfu sér ekki erfið, áskorunin er að muna eftir að vera í núinu á hverjum degi

Daglegar æfingar draga úr tilhneigingunni til að hugsa of mikið, forðast og hafa áhyggjur af öllu. Þú ferð að taka eftir með áhuga og forvitni, litlum, fallegum hlutum og gleði í kringum þig. Núvitund getur komið af stað miklum breytingum í lífi þínu og liðan. Breytingarnar koma við að ástunda æfingarnar.

Hvað er það sem við lærum ?

- Að vakna upp frá „sjálfstýringunni“.
- Að skynja líkamann í stað þess að hugsa um hann
- Að vera með því sem er, hér og nú
- Að koma fram við okkur sjálf og reynslu okkar með mildi og samkennd
- Að taka eftir hugsunum sem fyrirbærum í huganum sem koma og fara
- Að hlúa að okkur sjálfum
- Við finnum að við höfum val, hvernig við bregðumst við í stað þess að bregðast við á sjálfvirknan hátt

Núvitund gefur okkur tækifæri til að halda áfram, er ný leið til að taka þátt í lífinu. Mikilvægt er að sýna sér mildi og viðurkenna okkur eins og við erum, á þessari stundu, hér og nú. Þegar við förum að taka eftir okkar innri gagnrýnanda þá sjáum við að rödd hans er ekki sú eina sem er þarna heldur er önnur hljóðlátari, rödd viskunnar sem sér skýrt með mildi hvað þarf að gera jafnvel í erfiðum aðstæðum. Núvitund vísar þér leiðina heim. Við óskum þér farsældar á ferðalagi þínu hér og nú, á hverju augnabliki. 🌟

Heimildir/ítarefni:

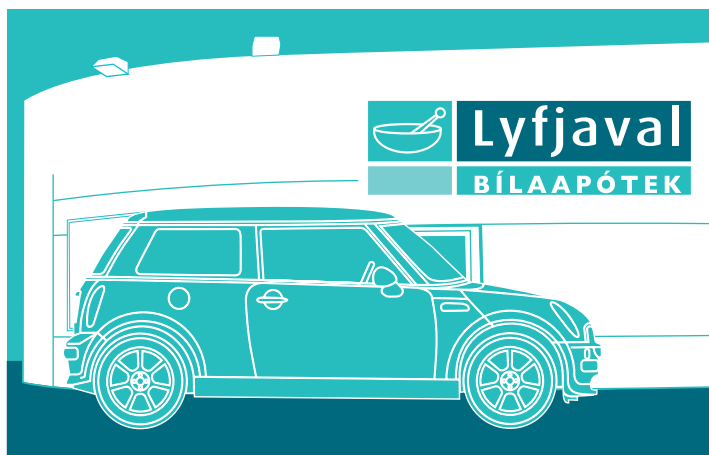
Segal, Z. V., Williams, J. M. G. og Teasdale, J. D. (2013). Mindfulness-Based Cognitive Therapy for Depression, Second Edition. New York: Guilford Press.

Teasdale, J.D., Williams, J. M.G. og Segal, Z.V. (2014). The Mindful Way Workbook: An 8-Week Program to Free Yourself from Depression and Emotional Distress. New York: Guilford Press.

Williams, J. M. G. og Kuyken, W. (2012). Mindfulness-based cognitive therapy: A promising new approach to preventing depressive relapse. British Journal of Psychiatry, 200, 359-360.

Williams, J. M. G., Teasdale, J. D., Segal, Z. V. og Kabat-Zinn, J. (2007). The mindful way through depression: Freeing yourself from chronic unhappiness. New York: Guilford Press.

**Ertu á hraðferð? Bílalúgan opin
10-23 alla daga vikunnar.**

Opið í Lyfjaval

Hæðasmára 10-23 alla daga

Álftamýri 9-18 virka daga

Mjódd 9-18:30 virka daga
laugardaga 12-16

Lyfjaval.is

**Við bjóðum MediSmart Ruby
blóðsykurmæla og strimla frítt fyrir þá
sem eru með skírteini frá TR.**

- Mjög einfaldur í notkun, stór skjár, léttur og handhægur
  - „No coding“ þarf ekki að núllstilla
- Þarf mjög lítið magn til mælinga, aðeins 0,6µl
- Mælir blóðsykur á bilinu 1,1-35 mmol/L
  - Mæling tekur aðeins 5 sek.
- Geymir 480 mælingar í minni
  - Hægt að tengja við tölvu

NÝTT

FAGLEG, TRAUST OG PERSÓNULEG ÞJÓNUSTA